

Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga

Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2019
i jämförelse med perioden 2011–2018

Per Åsbrink

Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga

Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2019
i jämförelse med perioden 2011–2018

Per Åsbrink

FoU Rapport 2020:2
FoU Välfärd – Region Gävleborg

Layout & form: Sam Halal, Per Åsbrink
Tryckeri: Gävle Offset

ISSN: 1654–8272

Förord

Sedan några år pågår inom FoU Valfärd vid Region Gävleborg projektet ”Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga”. Arbetet redovisas kontinuerligt för socialchefer, ordföranden och ledamöter i socialnämnderna samt berörda och intresserade handläggare i länet. Ett antal rapporter har producerats sedan 2009.¹

Fokus i arbetet är att inhämta och sammanställa data för aktualiseringar av barn och unga (0–20 år) till socialtjänsten i länets kommuner.

Föreliggande rapport redovisar en länssammanställning omfattande helåret 2019 (190101–191231), av alla inkomna aktualiseringar rörande barn- och ungdomsärenden (0–20 år) i länets socialtjänster i tio kommuner.

Rapporten består av två delar: Den första delen omfattar en redovisning av totalsiffror för Gävleborgs län 2019 avseende aktualiseringar för barn och unga: antal anmälningar respektive ansökningar, de aktualiserade barnens kön och ålder, vem som aktualiserat, orsak till anmälan samt hur stor del av aktualiseringarna som leder till utredning. Redovisningar görs för perioden 2011–2019 i de flesta diagram och tabeller. Den första delen i rapporten behandlar även om andelen barn i länets kommuner som anmäls till socialtjänsten.

Den andra delen av rapporten redovisar motsvarande data för 2019 för kommunerna i länet jämfört med perioden 2011–2018.

Gävle i juni 2020

Per Åsbrink

---

¹ 2009: FoU-rapport 2010:5, 2010: FoU-rapport 2011:3, 2011: FoU-rapport 2012:4, 2012: FoU-rapport 2013:2, 2013: FoU-rapport 2014:3, 2014: FoU-rapport 2015:2, 2015: FoU-rapport 2016:2, 2016: FoU-rapport 2017:2, 2017: FoU-rapport 2018:2, 2018, FoU-rapport 2019:3.

Innehållsförteckning

FÖRORD	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	4
SAMMANFATTNING	5
INLEDNING	6
Bakgrund	6
METOD	8
Insamlade data	8
Bortfall/felkällor	8
Tillförlitlighet.....	9
Generaliserbarhet	9
AKTUALISERADE ÄRENDEN TILL SOCIALTJÄNSTEN 2019	10
Aktualiseringar till socialtjänsten	10
Vilka barn och unga aktualiseras till socialtjänsten?.....	13
Ålder	13
Kön	15
Familjebild	15
Vem aktualiserar till socialtjänsten?	16
Orsaker till anmälan	16
Beslut om social utredning.....	18
ANALYS OCH KOMMENTARER	20
Anmälningar av barn (0–17 år) i Gävleborgs län	20
Nationell kartläggning av anmälningar, Socialstyrelsen.....	23
AKTUALISERADE ÄRENDEN TILL SOCIALTJÄNSTEN. KOMMUNREDOVISNING.	24
Åldersgrupp	24
Vem aktualiserar till socialtjänsten?	28
Orsak till anmälan	34
Beslut om social utredning efter aktualiseringstyp.....	40
SAMMANFATTANDE SLUTSATSER OCH REFLEXIONER	42
REFERENSER.....	44
BILAGA 1. AKTUALISERINGS- OCH BAKGRUNDSKODER.....	46
Begreppsdefinitioner – aktualiseringsskäl	47
BILAGA 2. TABELLER	48

Sammanfattning

Sammanställningen av statistik för aktualiseringar från de tio kommunernas socialtjänster i Gävleborgs län under helåret 2019 ger ett unikt jämförelsematerial och att jämförelser görs över tid (2011–2019), gör materialet än mer intressant.

För 2019 inkom 13 908 aktualiseringar rörande barn och unga 0–20 år till socialtjänsten i länets tio kommuner. De allra flesta aktualiseringarna rör anmälningar (92 %) och andelen ansökningar är 6 %.

Det totala antalet aktualiseringar (ansökan, anmälan) ökade med 15 % i länet mellan 2018 och 2019 och *ökningen utgörs av antalet anmälningar*. Under perioden 2011 och 2019 har det totala antalet aktualiseringar i länet ökat med 126 %. En fortsatt tydlig trend över tid är att antalet *anmälningar* ökar medan *ansökningarna* minskar.

Antalet anmälningar till kommunernas socialtjänster ökade med 16 % mellan 2018 och 2019 och i ett längre tidsperspektiv (2011 och 2019) noteras en ökning med 139 %. Vid en jämförelse mellan kommunerna föreligger det förhållandevis stora skillnader i utvecklingen av antalet anmälningar över tid.

För 2019 noteras att 6866 unika barn aktualiserades till socialtjänsterna i länets kommuner. Mellan 2018 och 2019, finner vi att antalet aktualiserade barn ökade med 13 % i länet. I jämförelse mellan 2011 och 2019 har antalet unika barn ökat med 81 %. Kommunernas socialtjänster i länet, kommer alltså i kontakt med allt fler barn och ungdomar över tid.

Bland länets tio kommuner 2019 står polisen för flest antal aktualiseringar (anmälningar) följt av skolan. Det är något fler pojkar än flickor som kommer i kontakt med socialtjänsten, även om andelen flickor har ökat sedan 2009. Barnen är i genomsnitt 11 år när de aktualiseras till socialtjänsten. De allra flesta anmälningarna handlar om brister i omsorg om barnet. I jämförelse mellan 2018–2019 har andelen anmälningar om omsorgssvikt, våld i familjen och beteendeproblem ökat.

I ett nioårsperspektiv visar vår sammanställning att vilka barn och unga (0–20 år) som aktualiseras till socialtjänsten är relativt stabilt vad gäller kön och ålder, det är något fler pojkar än flickor som kommer i kontakt med socialtjänsten, även om andelen flickor ökar över tid. Över tid noteras att andelen yngre barn (0–12 år) som aktualiseras till socialtjänsten har ökat.

Av årets rapport framgår att andelen barn 0–17 år som anmäls till socialtjänsten under 2019, enligt 14 kap. 1 c § SoL, motsvarar 10 % av antalet barn i länets tio kommuner. Över tid finner vi att andelen barn och unga i länets kommuner som anmäls till socialtjänsten har ökat under perioden 2011–2019.

Under år 2019 tog Socialstyrelsen initiativ till en nationell kartläggning rörande anmälningar av barn (0–17 år) till socialtjänsten i landets kommuner under 2018. Resultatet av kartläggningen ligger i linje med resultatet av FoU Välfärds mätningar i Gävleborg. Likheter föreligger rörande de anmälda barnens kön och ålder, ökningen av anmälningar av yngre barn och flickor samt ökning av anmälningar om omsorgssvikt. Utifrån kartläggningens resultat är det mycket som talar för att Gävleborgs län har en något högre andel av barn (9 %) som anmäls till socialtjänsten under 2018 än övriga landet, där antalet anmälningar motsvarar drygt 8 % av barnen i riket.

Inledning

Bakgrund

Socialstyrelsen har de senaste åren drivit frågan om *systematisk uppföljning* inom socialtjänsten, att systematiskt dokumentera arbetet med enskilda klienter för att sedan sammanställa denna information i syfte att utveckla och förbättra verksamheten. Systematisk uppföljning är en förutsättning för en evidensbaserad praktik (EBP) (Socialstyrelsen, 2014).

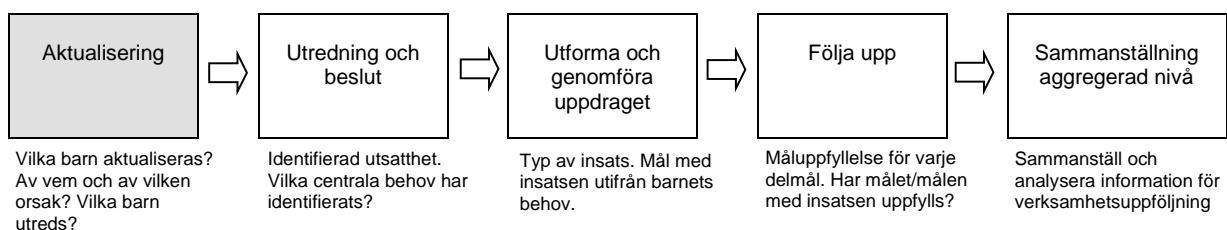
Idag föreligger det brister i den nationella statistiken och den forskningsbaserade kunskapen om de barn och vuxna som aktualiseras till socialtjänsten. Den officiella statistik som sammanställs av Socialstyrelsen är individbaserade data rörande placerade barn samt mängddata över öppenvård för barn och vuxna. I en utredning 2012 på uppdrag av regeringen föreslog Socialstyrelsen att utöka den årliga insamlingen av den officiella statistiken till att även omfatta anmälningar av barn, vilket dock ännu inte har realiserats (Socialstyrelsen, 2012).

Brister i den systematiska kunskapen om de barn som aktualiseras till socialtjänsten var ett tungt vägande skäl för länets kommuner att påbörja sammanställa regionala data över aktualiseringarna till länets socialtjänster. Som FoU-enhet är det vår ambition att bidra till utvecklingen av EBP genom att skapa förutsättningar för socialtjänsten att göra uppföljningar och utvärderingar som kan resultera i t.ex. enklare sambandsstudier, utfallsstudier, lokala uppföljningar av klientfall.

Inom FoU Välfärd, Region Gävleborg, bedrivs arbetet *Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga* i samarbete med en referensgrupp bestående av representanter för socialtjänsten i länets kommuner. Syftet med arbetet är att förbättra den systematiska uppföljningen av socialtjänstens barn- och ungdomsarbete. Fokus i arbetet med länets kommuner har varit att sammanställa information om barn och unga som aktualiseras till socialtjänsten, i syfte att öka kunskapen om verksamhetens klientgrupper och dess behov. En kunskap som är av intresse för verksamheten, politiken och det övriga samhället.

Under våren och sommaren 2007 fattades beslut i alla socialnämnder i Gävleborgs län att lägga in gemensamma koder för *aktualisering* i socialtjänstens verksamhetssystem,² koder som arbetats fram i en referensgrupp (se bilaga 1). Därefter har aktualiseringsdata samlats in och sammanställts av FoU Välfärd för varje helår sedan år 2008.

Arbetet bedrivs genom att systematiskt arbeta sig igenom processen i handläggning av barn och unga (figur 1).

Figur 1. Process systematisk uppföljning – barn och unga.

² Aktuella verksamhetssystem i Gävleborgs län är Treserva (CGI) samt ProCapita (Tieto).

FoU Välfärd har sedan 2008 samlat in och sammanställt läns- och kommundata rörande ”Aktualisering” i handläggningsprocessen för barn och unga enligt modell (se figur 1). Möjligheten att samla in och sammanställa individdata för övriga faser i processen (utredning, utforma/genomföra uppdrag, följa upp) har dock hittills varit begränsade, framför allt pga. datatekniska skäl i verksamhetssystemen.

Inom ramen för länets ambitioner att öka kunskapen om socialtjänstens arbete med barn och unga har FoU Välfärd igångsatt ett projekt 2018/2019, i samarbete med länets kommuner, för systematisk uppföljning av öppenvårdsinsatser för barn och unga.³ Projektet är inriktat på att öka kunskapen om vilka barn som erhåller öppenvårdsinsats (centrala behov), typ av insatser samt utfall av dessa insatser.⁴ Socialstyrelsens verktyg SU – Barn (Systematisk uppföljning) har använts för att registrera och samla in data för öppenvårdsinsatser.

Målet är att länets kommuner på längre sikt kommer att kunna utveckla systematisk uppföljning inom barn- och ungdomsvården till att omfatta hela handläggningsprocessen, från ”Aktualisering” till ”Följa upp” inom ramen för verksamhetssystemet.

---

³ En öppenvårdsinsats är den vanligaste insatsen för barn och unga inom socialtjänsten.

⁴ Projektansvarig; Karin Tillberg Matsson, FoU Välfärd Region Gävleborg

Metod

Alla tio kommunerna i länet tar ut statistikuppgifter direkt från socialtjänstens verksamhetssystem rörande registrerade aktualiseringar av barn och ungdomar (0–20 år) för helåret 2019.⁵ Observera att data inte är kopplade till identifierbara personer. Materialet rör alla aktualiseringar vilket innebär att ett barn/ungdom kan vara aktuell för fler än en aktualisering. Dock fr.o.m. 2009 rapporterar kommunerna antal *unika barn* som omfattas av aktualiseringarna. Kommunerna rapporterar data till FoU Välfärd vilket bearbetas i statistikprogrammet SPSS. Kommunerna levererar individbaserade data vilket ger möjlighet till korstabuleringar. FoU Välfärd ansvarar för att sammanställa data i halvårs- och helårsrapporter. Fr.o.m. 2011 deltar alla tio kommuner i länet i redovisning av data rörande barn och unga som aktualiseras till socialtjänsten i respektive kommun.

Insamlade data

Följande data rapporteras in från länets kommuner till FoU Välfärd, rörande aktualiseringar av barn och unga (0–20 år) (se Bilaga 1):

- Aktualiseringstyp
- Barnets ålder
- Barnets kön
- Vem som aktualiserar
- Orsak till anmälan
- Social utredning eller ej
- Familjebild (borttagen fr.o.m. 2017)

Data rörande familjebild (hur barnet bor) har varit behäftad med en omfattande manuell hantering för kommunerna pga. att verksamhetssystemen inte har kunnat leverera färdiga rapporter. Rapportering om hushållstyp har därför tagits bort fr.o.m. år 2017.

Bortfall/felkällor

Tänkbara bortfall och felkällor kan vara:

- a) att socialsekreterare inte registrerar ett inkommande ärende;
- b) att socialsekreterare definierar samma/likartade fenomen på olika sätt;
- c) att socialsekreterare registrerar fel.

---

⁵ Rör barn- och ungdomsvårdsärenden, ej försörjningsstöd och ensamkommande flyktingbarn.

Tillförlitlighet

Ansvariga för insamling och sammanställning av data vid FoU Vårld Region Gävleborg bedömer att datamaterialet har en hög tillförlitlighet mot bakgrund av att:

- a) aktualiseringskoderna har implementerats i kommunernas socialtjänster via länets referensgrupp⁶ och efter beslut i kommunernas socialnämnder, vilket gör att registrering sker på samma sätt;
- b) koderna kan inte ändras av verksamheterna, annat än via ett nytt beslut i socialnämnden. Detta ger stabilitet och möjlighet till mätningar över tid;
- c) datamaterialet är hämtat direkt från de verksamhetssystem som innehåller socialsekreterarnas registrering av alla aktualiserade ärenden till socialtjänstens barn- och ungdomsenheter;
- d) en kodnyckel har arbetats fram inom ramen för projektet, för att så långt möjligt garantera en likartad registrering.

Generaliserbarhet

Trots att det totala datamaterialet är omfattande bör försiktighet iaktas när det gäller att generalisera resultatet. Slumpmässiga variationer beroende av lokala förhållanden kan förekomma, särskilt som dataunderlaget för vissa kommuner är litet. De årliga sammanställningarna ökar dock säkerheten i data över tid samt möjliggör även studier av inomkommunala förändringar.

---

⁶ Bestående av systemförvaltare och socialsekreterare från alla tio kommunerna i länet.

Aktualiserade ärenden till socialtjänsten 2019 barn och ungdom 0–20 år. Sammanställning av data från Gävleborgs län. År 2019 jämfört med 2011–2018.

Aktualiseringar till socialtjänsten

Detta avsnitt rör aktualiseringar till socialtjänsten. ANSÖKAN: den enskilde/vårdnadshavaren begär bistånd. ANMÄLAN: en anhörig, annan privatperson eller myndighet anmäler till socialtjänsten om misstanke att ett barn far illa. YTTRANDE: begäran inkommer från en myndighet. ÖVERFLYTTNING: överflyttning av ett ärende från en annan kommun.

Tabell 1. Totalt antal aktualiseringar till socialtjänsten 2019. 0–20 år, 10 kommuner. 2011–2019. Antal och procentuell förändring -18–19 samt -11–19.

	Period helår									18–19 %	11–19 %	Totalt
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019			
Sandviken	686	686	739	782	829	1105	1200	1392	1745	+25	+154	9164
Gävle	2247	2224	2749	3097	3654	4404	4602	4833	5528	+14	+146	33 346
Söderhamn	692	736	905	1013	985	1121	1358	1130	1344	+19	+94	9284
Bollnäs	518	516	513	638	602	799	901	801	1254	+57	+142	6542
Ovanåker	146	142	133	181	260	268	258	380	333	-12	+128	2101
Ljusdal	408	524	574	750	763	713	730	772	757	-2	+86	5991
Hudiksvall	891	948	1072	1401	1459	1653	1476	1723	1814	+5	+104	12 437
Hofors	234	175	269	292	348	282	316	350	502	+43	+115	2768
Ockelbo	134	144	124	120	172	155	185	162	244	+51	+82	1440
Nordanstig	188	177	229	212	284	316	379	520	387	-26	+106	2692
Länet	6144	6272	7307	8486	9356	10 816	11 405	12 063	13 908	+15	+126	85 765

För 2019 inkom 13 908 aktualiseringar till länets kommuner socialtjänster rörande barn och unga (0–20 år). I jämförelse mellan 2018 och 2019 ökade antalet aktualiseringar med 15 % i länet. I sju av tio kommuner ökade antalet aktualiseringar och störst ökning finner vi i Bollnäs (57 %) och Ockelbo (51 %). I jämförelse mellan åren 2011 och 2019 noteras att antal aktualiseringar totalt har ökat med 126 % i länets kommuner (tabell 1).

Tabell 2. Typ av aktualisering till socialtjänsten. 0–20 år. 10 kommuner. 2011–2019.
Antal och Procent.

	Period helår								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ansökan	665	723	725	779	787	832	755	803	792
	11 %	12 %	10 %	9 %	8 %	8 %	7 %	7 %	6 %
Anmälan	5259	5303	6334	7486	8329	9788	10 424	10 967	12 856
	86 %	85 %	87 %	88 %	89 %	90 %	91 %	91 %	92 %
Yttrande	203	238	231	198	214	182	205	279	260
	3 %	4 %	3 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %
Överflyttning av ärende	17	8	17	23	26	14	21	14	0
	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Totalt	6144	6272	7307	8486	9356	10 816	11 405	12 063	13 908
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Av 13 908 aktualiseringar till socialtjänsten i länets tio kommuner var 92 % anmälningar och 6 % ansökningar. Andelen anmälningar har ökat i jämförelse med 2018. Över tid, från 2011 till 2019, noteras att andelen anmälningar ökar (från 86 till 92 %) medan andelen ansökningar minskar (från 11 till 6 %) (tabell 2).

När vi speciellt studerar utvecklingen av antalet anmälningar (inkl. yttranden, överflyttning) till kommunernas socialtjänster i länet noteras att mellan 2018 och 2019 har antalet anmälningar ökat med 16 %. För Bollnäs noteras en ökning med 63 % och för Ockelbo med 52 % och en minskning i Nordanstig (27 %) och Ovanåker (18 %) (tabell 3).

Tabell 3. Antal anmälningar barn och unga (0–20 år). 10 kommuner. 2019. Antal och procentuell förändring -18–19 samt -11–19. n=78 900.⁷

	Period helår									18–19 %	11–19 %
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
Sandviken	595	563	655	687	750	1019	1122	1319	1667	+26	+180
Gävle	1995	1992	2484	2840	3313	4051	4292	4469	5178	+16	+160
Söderhamn	621	660	827	912	901	1028	1295	1074	1305	+22	+110
Bollnäs	466	457	468	584	537	724	838	721	1172	+63	+152
Ovanåker	123	117	115	171	246	258	244	374	305	-18	+148
Ljusdal	365	475	519	695	706	679	695	722	719	0	+97
Hudiksvall	814	858	956	1265	1386	1541	1351	1599	1718	+7	+111
Hofors	202	139	244	259	318	258	284	332	465	+40	+130
Ockelbo	121	130	110	106	146	140	166	145	220	+52	+82
Nordanstig	177	158	204	188	266	286	363	505	367	-27	+107
Länet	5479	5549	6582	7707	8569	9984	10 650	11 260	13 116	+16	+139

⁷ Anmälningar, begäran om yttranden samt överflyttningar av ärenden från andra kommuner.

Antalet anmälningar har under perioden (2011–2019) ökat med 139 % i länet. Vid en jämförelse mellan kommunerna föreligger det förhållandevis stora skillnader i utvecklingen av antalet anmälningar, störst ökningar noteras i Sandviken, Gävle och Bollnäs (tabell 3).

Vi vet att en del barn och ungdomar aktualiseras till socialtjänsten mer än en gång under ett år, men hur många barn det omfattar har vi tidigare inte haft kunskap om. Kommunernas verksamhetssystem kan inte leverera individbaserade data om unika barn, varför dessa uppgifter har hanterats manuellt ur rapportuttag från verksamhetssystemet. Eftersom data inhämtas halvårsvis från kommunerna och sammanställs på helår i rapporten innebär detta att vissa barn kan ha aktualiserats både halvår 1 och 2 och pga. att data inte personnummerbaserade så kan dessa barn ej identifieras på helårsbasis. Utifrån beräkningar bedöms antalet barn som är aktuella inom socialtjänsten både halvår 1 och 2 vara mellan 10–15 % på helårsbasis.

Nedanstående tabell har anpassats utifrån bedömningar att antalet barn som aktualiseras under ett helår har minskats med 15 % på helårsbasis för kommunerna och länet totalt, anpassning har gjorts för perioden 2011 – 2019 i tabellen (tabell 4).

Tabell 4. Totalt antal aktualiserade unika barn och unga (0–20 år). 10 kommuner. 2019. 15 % minskning från rapporterade kommundata. Antal, procentuell förändring -18–19 samt -11–19.^{8 9}

	Period helår									18–19	11–19
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	%	%
Sandviken	457	485	503	549	594	756	768	742	900	+21	+97
Gävle	1373	1274	1500	1663	1924	2213	2227	2334	2666	+14	+94
Söderhamn	436	422	469	535	551	562	626	540	591	+9	+35
Bollnäs	287	283	286	335	384	442	500	446	622	+39	+117
Ovanåker	99	94	83	108	144	167	173	201	214	+6	+115
Ljusdal	263	321	347	400	412	472	422	406	432	+6	+64
Hudiksvall	552	609	681	798	842	836	796	835	842	+1	+53
Hofors	111	116	116	152	169	154	160	198	281	+42	+152
Ockelbo	88	100	88	85	109	94	111	95	117	+23	+34
Nordanstig	121	115	128	117	160	178	196	257	202	-21	+68
Länet	3787	3821	4201	4742	5290	5874	5979	6055	6866	+13	+81

Antalet *unika barn* som aktualiserats till socialtjänsterna i länet under 2019 bedöms vara 6866 barn. En ökning av antalet unika barn med 13 % noteras i jämförelse med 2018. Det föreligger stora skillnader mellan kommunerna, för Hofors noteras en ökning med 42 % och för Bollnäs med 39 %. I jämförelse mellan 2011 och 2019 har antalet unika barn ökat med 81 %, socialtjänsterna i länet kommer alltså i kontakt med allt fler barn och ungdomar över tid. Över en längre tidsperiod föreligger även där förhållandevis stora skillnader mellan kommunerna (tabell 4).

⁸ Omfattar alla aktualiseringar (ansökan, anmälan, yttranden, överflyttning).

⁹ Enligt jämförelser bakåt i tid inom socialtjänsten i Gävle mellan datarapport för helår ur verksamhetssystemet och data i FOU-rapporten (halvår 1 +2) föreligger en differens i data mellan 10–15 %. Vi beslutar att en differensnivå på 15 % föreligger för alla kommuner i länet, dvs. 15 % minskas från respektive kommuners rapporterade data för unika barn, t.ex. för länet var antalet barn 8078 barn år 2019, vilket blir 8078 - 15 % = 6866 unika barn.

Vilka barn och unga aktualiseras till socialtjänsten?

Ålder

Barnen är i genomsnitt närmare 11 år (10,50 år) när de aktualiseras (ansökan, anmälan, yttrande) till socialtjänsten under 2019. I jämförelse med 2018, då medelåldern var 10,72 år, finner vi att medelåldern på barn och unga är något lägre 2019 (diagram 1).

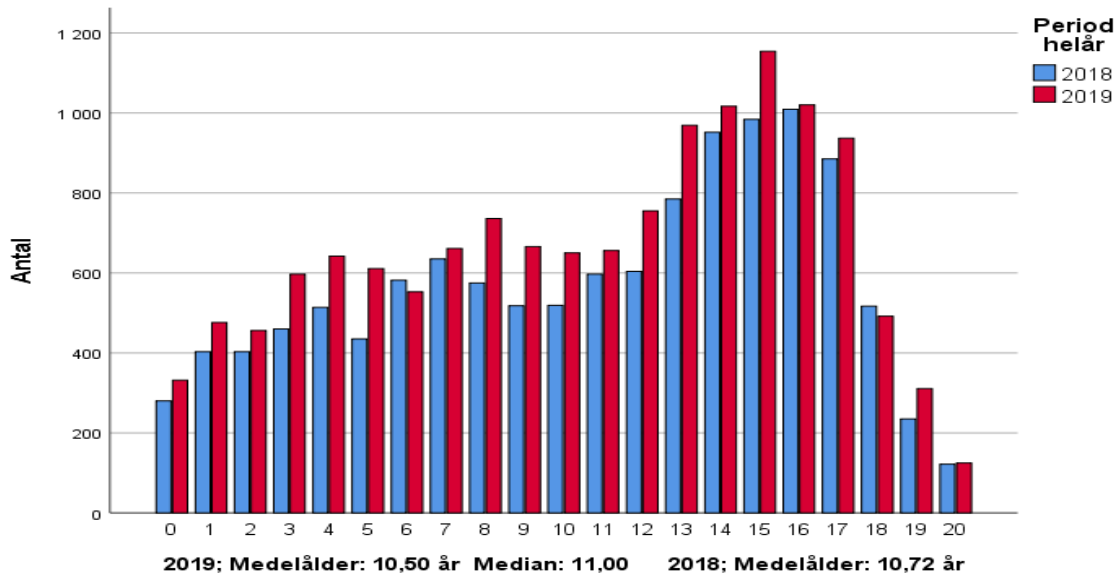

Diagram 1. Åldersfördelning, 0–20 år, aktualiseringar. Totalt, 10 kommuner. 2019 jämfört 2018. Antal.

I nedanstående diagram har de aktualiserade barnen fördelats utifrån åldersgrupper. Där noteras för 2019, att åldersgrupperna 0 - 6 år, 7 – 12 år och 13–16 år har ökat och minskat för ungdomar 17 – 20 år (diagram 2, tabellbilaga, tabell 1).

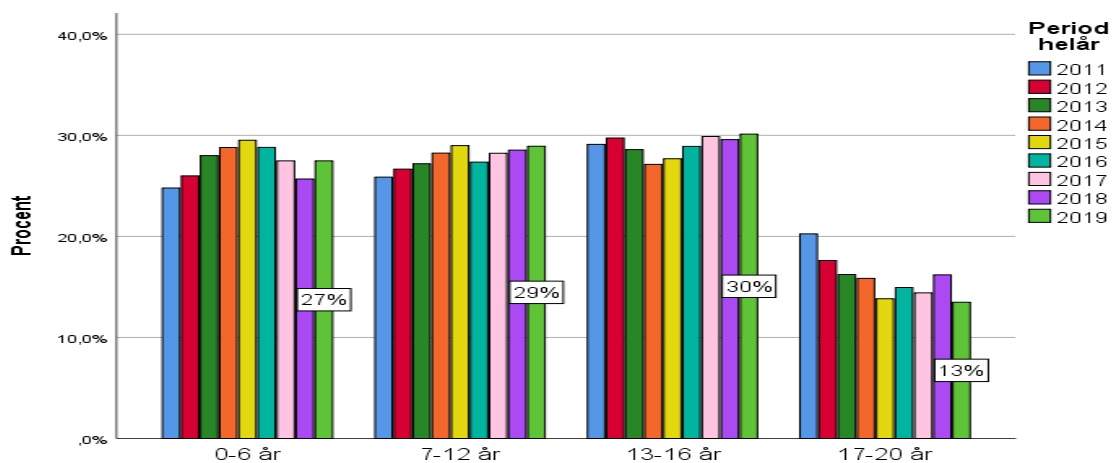

Diagram 2. Fördelning åldersgrupp. Totalt, 10 kommuner. 2011–2019. Procent.

Under perioden 2011–2019 har medelåldern för aktualiserade barn och unga pendlat mellan drygt 10 år och närmare 11 år (tabell 5).

Tabell 5. Medel- och medianålder aktualiserade barn och unga. 10 kommuner. 2011–2019.*

Period helår	Medel	Median	Antal
2011	11,09	12,00	6144
2012	10,86	12,00	6272
2013	10,54	11,00	7283
2014	10,37	11,00	8479
2015	10,21	11,00	9264
2016	10,48	11,00	10 726
2017	10,54	11,00	11 369
2018	10,72	12,00	12 017
2019*	10,50	11,00	13 386

*Bortfall=92

För 2019 noteras att andelen anmälningar är högst för barn i åldersgrupperna 0–6 och 7–12 år, 96 %, medan andelen ansökningar är högst för åldersgruppen 17–20 år (11 %) (tabell 6).

Tabell 6. Aktualiseringstyp efter åldersgrupp. 10 kommuner. 2019. Antal och Procent. *

	Aktualiseringstyp				Totalt
	Ansökan	Anmälan	Yttrande	Överflyttning av ärende	
0–6 år	140	3644	0	3784	140
	4%	96%	0%	100%	4%
7–12 år	169	3822	0	3991	169
	4%	96%	0%	100%	4%
13–16 år	222	3850	90	4162	222
	5%	93%	2%	100%	5%
17–20 år	198	1511	154	1863	198
	11%	81%	8%	100%	11%
Totalt	729	12 827	260	13 800	729
	5%	93%	2%	100%	5%

*Bortfall=108

Kön

Av de barn och ungdomar som aktualiserats 2019 är 54 % pojkar och 46 % flickor (tabell 7). Jämfört över tid (2011–2019) har andelen flickor ökat från 43–46 % (tabellbilaga, tabell 2).

Tabell 7. Kön efter åldersgrupp. 10 kommuner. 2019. Antal och Procent. *

	Kön		Totalt
	Pojke	Flicka	
0–6 år	1958	1834	3792
	52%	48%	100 %
7–12 år	2203	1793	3996
	55%	45%	100 %
13–16 år	2251	1911	4162
	54%	46%	100 %
17–20 år	1076	781	1857
	58%	42%	100 %
Totalt	7488	6319	13 807
	54%	46%	100 %

*Bortfall=101

Mer än hälften av de barnen, 7–12 år, som aktualiseras till socialtjänsten är pojkar (55 %). Störst andel av flickor som aktualiseras finner vi åldersgrupperna 0–6 år (48 %) (tabell 7).

Familjebild

Data rörande barnets familjebild har sammanställts sedan 2009, dock inte för alla kommuner.¹⁰ Rapportering av data rörande familjebild (hur barnet bor) har dock varit behäftad med en omfattande manuell hantering för kommunerna pga. att verksamhetssystemen inte har kunnat leverera färdiga rapporter. Rapportering om familjebild har därför tagits bort fr.o.m. år 2017. Under perioden 2009–2016 har andelen barn som aktualiserats till socialtjänsten och som lever med en ensamstående förälder varierat mellan 56 och 65 % (FoU rapport 2017:2, s. 18).

I jämförelse med SCB:s barn och familjestatistik noteras att tre av fyra barn, 75 %, i riket bor med båda sina ursprungliga föräldrar. Den vanligaste familjetypen för en ensamstående förälder är en ensamstående mamma (SCB 2013, Statistiknyhet 2013-10-07).

Andelen ensamstående föräldrar, och då i synnerhet ensamstående mammor, som kommer i kontakt med socialtjänsten i länets kommuner är således en överrepresenterad grupp.

Andra svenska studier av barn som enligt skola och barnhälsovård haft psykosociala problem har barn till ensamstående föräldrar varit överrepresenterade. Av dessa studier kan man dra slutsatsen att barn i enföräldersfamiljer löper en något förhöjd risk för negativa utfall än andra barn. Dock är effekterna av ensamföräldraskap inte särskilt stora. Andra faktorer såsom

¹⁰ Fem kommuner har rapporterat familjebild mellan 2009–2016. Övriga kommuner har inte haft tid och resurser att manuellt sammanställa dessa data.

ekonomisk situation, föräldrarnas utbildning samt personliga egenskaper hos barn och förälder är mer avgörande för barnets utveckling (Lagerberg, D. & Sundelin, C., 2000, s. 195).

Vem aktualiserar till socialtjänsten?

Ansökningar till socialtjänsten görs utslutande av barnets förälder/vårdnadshavare eller den enskilde (myndig ungdom), medan *anmälningar* om barn och unga görs av privatpersoner eller myndigheter.

Tabell 8. Vem aktualiserar till socialtjänsten? 10 kommuner. 2011–2019. Procent. n=85 762.

		Period helår, procent								
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ansökan	Den enskilde/sökande	3	3	3	2	2	2	1	2	2
	Förälder/vårdnadshavare	8	8	7	7	7	6	5	5	4
	Anhörig	9	8	10	11	10	9	9	9	9
Anmälan	Annan privatperson	11	11	10	12	12	14	12	10	10
	Förskola	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	Skola	12	14	15	14	16	15	15	16	15
	Hälsa- och sjukvård	9	8	10	10	10	10	12	12	11
	Socialtjänsten (ex officio)	11	11	12	14	14	15	16	16	17
	Polisen	24	25	20	18	17	19	19	18	20
	Åklagare/domstol	3	3	2	2	1	1	1	1	0
	Annan kommun	2	2	2	2	3	3	3	3	3
	Övrigt	5	5	6	5	6	5	5	6	7
	Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bland länets tio kommuner 2019 står polisen för flest antal *anmälningar* (20 %), följt av socialtjänsten (17 %) och skolan (15 %). 10 % av anmälningarna kommer från annan privatperson och 9 % från anhöriga medan 2 % av anmälningarna kommer från förskolan. 6 % av *ansökningarna* kommer ifrån familjen: den enskilde (2 %) och förälder/vårdnadshavare (4 %) (tabell 8, tabellbilaga, tabell 3).

I jämförelse mellan 2018 och 2019 noteras en ökning av andelen anmälningar från polisen och socialtjänsten (ex officio) och en viss minskning i anmälningar från skolan (tabell 8, tabellbilaga, tabell 3)

Sammanfattningsvis kommer 75 % av aktualiseringarna 2019 från myndigheter och 25 % från föräldrar, personer i barnets privata nätverk eller från andra privatpersoner (tabell 8).

Orsaker till anmälan

I länets kommuner har orsak till aktualisering endast registrerats vid anmälan. De orsakskategorier som tagits fram inom ramen för arbetet med länets kommuner (se bilaga 1) har hämtats från forskningsöversikter rörande utsatta barn samt från forskningsstudier som behandlar sammanställningar av barnavårdsutredningar.

De verksamhetssystem som socialtjänsten i länet använder tillåter inte att man registrerar mer än ett aktualiseringsskäl per inkommit anmälningsärende. Detta kan begränsa registrering i komplexa ärenden som omfattas av problemansamlingar. Socialarbetarna i länet har dock inte

upplevt några stora problem med att identifiera ett bärande problemområde vid varje anmälningstillfälle.¹¹

Tabell 9. Orsak till anmälan. 0–20 år. 10 kommuner. 2011–2019. Procent. n= 78 414.¹²

	Period helår, procent								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Psykisk ohälsa hos barnet	3	3	4	4	4	4	5	5	5
Beteendeproblem	14	14	11	10	11	11	12	12	14
Skolproblem	3	3	3	3	3	4	4	4	3
Relationsproblem i familjen	6	7	7	7	8	6	7	9	6
Förseelse	8	6	5	3	2	4	3	2	2
Egen brottslighet/kriminalitet	7	6	4	4	4	3	4	5	6
Eget missbruk	4	4	4	5	4	4	4	5	4
Omsorgssvikt	43	44	47	48	49	49	44	42	44
Utsatt för övergrepp	5	6	7	7	8	6	7	7	6
Våld i familjen	7	7	7	8	8	8	9	9	11
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Omsorgssvikt är den vanligaste orsaken till anmälan (44 %) i länets tio kommuner 2019. Omsorgssvikt är ett samlingsbegrepp som omfattar brister i omsorg om barnet, pga. missbruk eller psykisk sjukdom hos förälder, försummelse, vanvård och övervakning eller hårda och auktoritära uppfostringsmetoder (tabell 9, tabellbilaga, tabell 4).

Beteendeproblem är den näst vanligaste orsaken till anmälan (14 %). Detta rör barn och unga som befinner sig i riskzonen p.g.a. ett utagerande beteende, vistelse i riskmiljöer eller i riskbruk av alkohol och droger. Kriminalitet anmäls i 6 % av fallen, detta omfattas av rapporter om lagöverträdelse som kan leda till beslut av åklagare i någon form såsom yttranden enligt lagen om unga lagöverträdare (LuL) samt andra polisrapporter. Förseelse anmäls i 2 % av fallen, vilka omfattar rapporterade snatterier samt mindre allvarliga lagöverträdelse. I övrigt kan noteras att 11 % av anmälningarna rör våld i familjen och 6 % misstänkt övergrepp mot barnet, 5 % rör anmälan om psykisk ohälsa hos ett barn och 3 % skolproblem. 4 % av anmälningarna rör missbruk hos den unge (eget missbruk) (tabell 9, tabellbilaga, tabell 4).

Mellan 2018 och 2019 noteras att andelen anmälningar om omsorgssvikt, våld i familjen och beteendeproblem ökar med två procentenheter mellan åren (tabell 9, tabellbilaga, tabell 4).

Under perioden 2011–2019 kan vi främst notera att andelen anmälningar rörande omsorgssvikt åter ökar för 2019, efter att ha haft en nedåtgående trend 2017 och 2018. Den mest markanta ökningen över tid finner vi rörande andelen anmälningar om våld i familjen, som har ökat från 7 % 2011 till 11 % 2019 (tabell 9, tabellbilaga tabell 4).

Då omsorgssvikt utgör en så stor andel av anmälningarna och är ett samlingsbegrepp som omfattar brister i omsorg om barnet, gjordes en aktstudie av vad som låg bakom dessa

¹¹ Vid löpande referensgruppsmöten i projektet ger kommunrepresentanter feedback om arbetet i projektet. Instruktionen vid registrering är att det är den av anmälaren uppgivna orsaken som ska registreras.

¹² Ingår anmälan, begäran om yttrande enligt LuL (unga lagöverträdare) och överflyttning från annan kommun.

anmälningar i nio av länets 10 kommuner under första halvåret 2011 (FoU Välfärd, Arbetsrapport 2012:2).

Det framgår av resultatet att närmare hälften (48 %) av de barn som anmäls för omsorgs- svikt enligt anmälningarna lever i en *riskmiljö* där barnets grundläggande behov blir eftersatta. De främsta orsakerna går att finna i förälders missbruk, och i vissa fall en orolig hemsituation med bråk och konflikter där missbruk av alkohol ofta är förekommande. De som oftast anmäler barn i riskmiljö är privatpersoner och polisen.

Fysisk försummelse förelåg i 32 % av anmälningarna där det framför allt handlade om bristande tillsyn (hygien, kläder, mat) och i vissa fall övervakning (barnet lämnas ensamt). De som främst anmäler fysisk försummelse är privatpersoner, socialtjänsten, hälso- och sjukvården.

20 % av barnen är utsatta för *psykisk försummelse*, främst på grund av psykisk sjukdom/ ohälsa hos förälder och i vissa fall hårda och inkonsekventa uppfostringsmetoder och i enstaka fall kognitiva svårigheter hos föräldrar. Fokus i psykisk försummelse är brister i den känslomässiga omvårdnaden på grund av brister i samspel och stimulans eller i kärlek och uppmärksamhet. Socialtjänsten, hälso- och sjukvården, anhöriga och skolan anmäler i de flesta fall barn som är utsatta för psykisk försummelse.

Beslut om social utredning

Barn som aktualiseras till socialtjänsten blir inte automatiskt aktuella för en social utredning. När en anmälan kommer in till socialtjänsten görs först en bedömning (förhandsbedömning) om anmälan allvarlighetsgrad och om barnets behov behöver utredas. Vid en ansökan skall en social utredning *alltid* inledas för att utreda barnets/den unges behov.

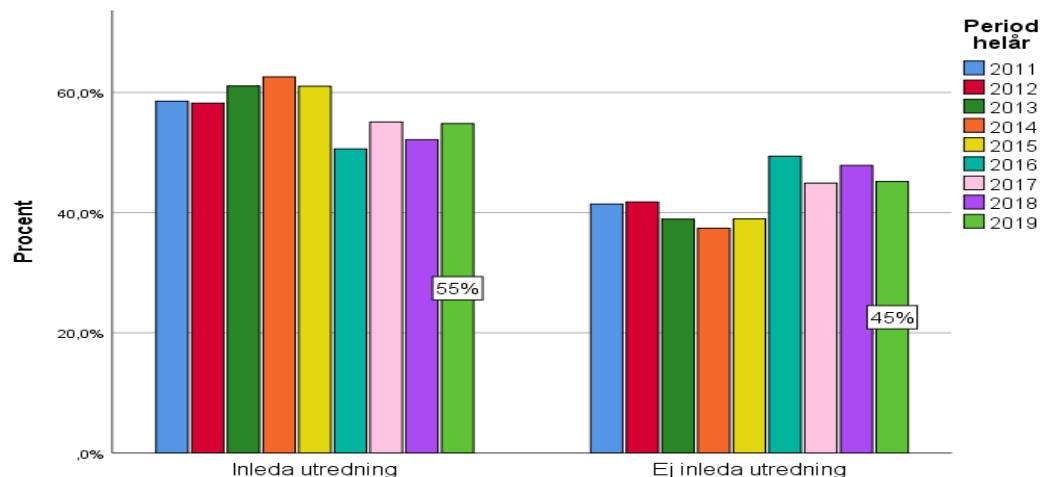

Diagram 3. Beslut om social utredning. 10 kommuner. 2011–2019. Procent.

För länets kommuner finner vi att av det totala antalet aktualiseringar 2019 leder mer än hälften (55 %) till en social utredning, vilket är en ökning i jämförelse med 2018 (52 %) (diagram 3, tabellbilaga, tabell 5).

Enligt lagstiftningen skall *alla* ansökningar utredas, varför nedanstående tabell enbart visar andelen inledda utredningar efter anmälan eller på annat sätt.

Tabell 10. Beslut om social utredning efter anmälan eller på annat sätt. 10 kommuner. 2011–2019. Antal och Procent.¹³

	Beslut om att inleda utredning									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
	%	%	%	%	%	%	%	%	Antal	%
Anmälan	53	52	57	59	57	47	52	48	12 821	51
Yttrande	100	99	99	100	99	95	96	98	260	100
Överflyttning av ärende	100	100	65	50	68	36	57	79	-	-
Totalt	59	58	61	63	61	51	55	52	13 081	52

För 2019 noteras att vid anmälningar startas en social utredning i 51 % av fallen samt i 100 % vid begäran om yttranden enligt LuL. Andelen beslut om att inleda social utredning efter anmälan är högre 2019 i jämförelse med 2018 (48 %) (tabell 10).

¹³ Anledningen till att antalet anmälningar skiljer sig från tabell 3 är att det saknas uppgifter om beslut om utredning för vissa poster i datamaterialet. Bortfall för 2019=35.

Analys och kommentarer

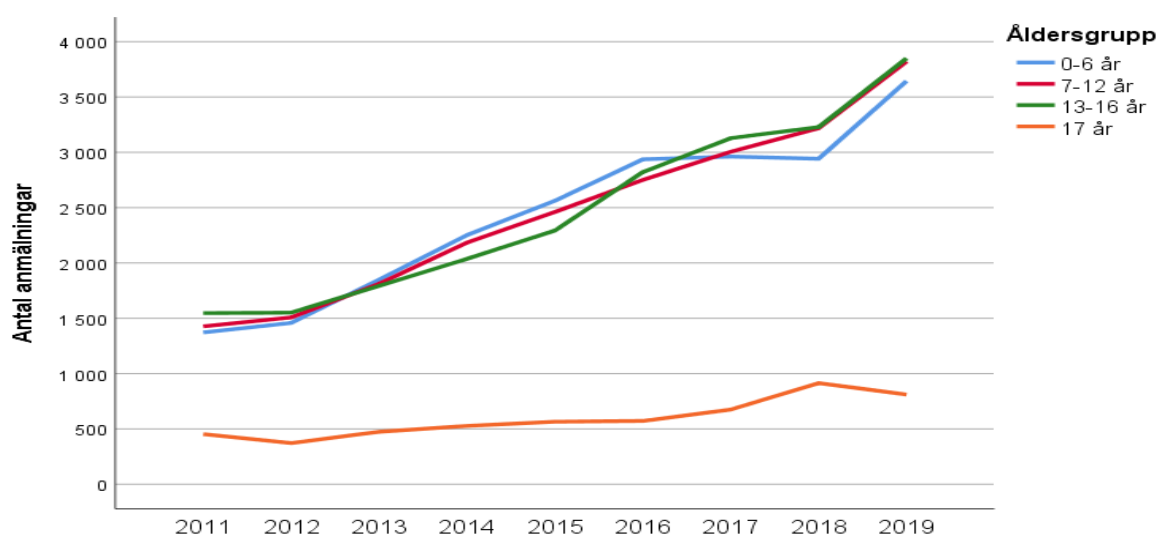
Myndigheter som möter barn och ungdomar under 18 år i sin verksamhet (förskola, skola, hälso- och sjukvård osv.) har en lagstadgad skyldighet att anmäla till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa, enligt 14 kap. 1 c § SoL. För privatpersoner föreligger ingen lagstadgad skyldighet att anmäla till socialtjänsten. Det finns dock en lagstadgad rekommendation för privatpersoner att anmäla olika förhållanden om barn som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Begreppet ”barn som far illa” används framför allt juridiskt och avser barn som utsätts för brister i omsorgen av sina föräldrar och barn/ungdomar som skadar sig själva genom destruktiva beteenden (Socialstyrelsen, 2012, s. 11).

Det är svårt att uttala sig om hur många barn som far illa då definitionen av ”att fara illa” inte är entydig. Anmälningar om barn som far illa speglar inte bara barnets situation utan kan också vara ett uttryck för anmälningsbenägenheten i samhället. Med anmälningsbenägenhet avser anmälares toleransnivå för risker som barn utsätts för. Det finns således inget direkt samband mellan antalet anmälningar och de faktiska förhållandena som barn lever under (a a: s. 11).

Anmälningar av barn (0–17 år) i Gävleborgs län

När vi studerar antalet anmälningar av barn, enligt 14 kap. 1 c § SoL, till länets socialtjänster över tid, noteras att antalet anmälningar av yngre barn (0–6, 7–12 år) har haft en uppåtgående trend tillsammans med antalet anmälda äldre barn (13–16 år) (diagram 4, tabellbilaga, tabell 6).

Diagram 4. Antal anmälningar barn (0–17 år) efter åldersgrupper. 2011–2019. 10 kommuner. $n=71\,779$.¹⁴

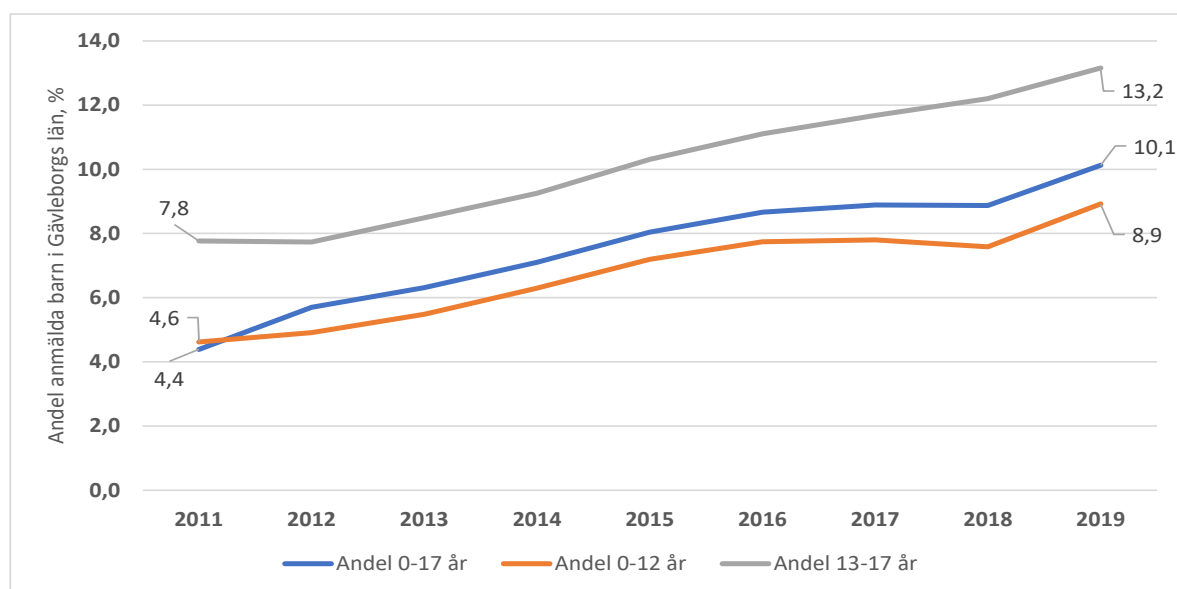
I jämförelse mellan 2018 och 2019 har antalet anmälningar av yngre barn 0–6 år ökat med 24 % och för barn 7–12 år en ökning med 19 %. Antalet anmälningar om äldre barn (13–16 år)

¹⁴ Antalet anmälningar (ej yttrande och överflyttning av ärenden).

har ökat med 19 % under samma period. Under perioden 2011–2019 har antalet anmälningar av barn 0–6 år ökat med 166 % och barn i 7–12 år med 168 % (tabellbilaga, tabell 6).

Det saknas löpande officiell statistik rörande antalet barn som anmäls till socialtjänsten, vilket gör det svårt att veta i vilken grad antalet barn och unga som anmäls till socialtjänsten, ökar eller minskar. Fr.o.m. 2009 kan vi redovisa antalet unika barn och unga som aktualiserats till socialtjänsterna i Gävleborgs län. Av länsdata framgår att mellan 15–20 % av barnen anmäls vid mer än ett tillfälle under den uppföljningsperiod (halvår) som omfattar kommunernas inrapporterade data. Eftersom andelen barn beräknas på helår har vi räknat om data till att omfatta antalet unika barn på helårsbasis och beräknat andelen anmälda barn utifrån SCB:s befolkningsstatistik för 2011–2019 (se diagram 5).¹⁵

Diagram 5. Andelen anmälda barn (0–17 år) till socialtjänsten efter åldersgrupper. Gävleborgs län. 2011–2019. Andel %. 10 kommuner.¹⁶

För år 2019 noteras att antalet barn 0–17 år som anmäls till socialtjänsterna i länet motsvarar 10 % (10,1) av antalet barn i länets tio kommuner. Uppdelat på åldersgrupper noteras att andelen barn 0–12 år motsvarar 9 % (8,9) av det totala antalet barn och andelen barn och unga 13–17 år som anmäls motsvarar 13 % (13,2). Över tid, 2011–2019, noteras att andelen barn (0–17 år) i länets kommuner som anmäls till socialtjänsten har ökat, från 4,4 till 10,1 %. Uppdelat på åldersgrupper finner vi en ökning för yngre barn 0–12 år från 4,6 till 8,9 % och för äldre barn och ungdomar 13–17 år, från 7,8, till 13,2 % (diagram 5, tabellbilaga, tabell 7).

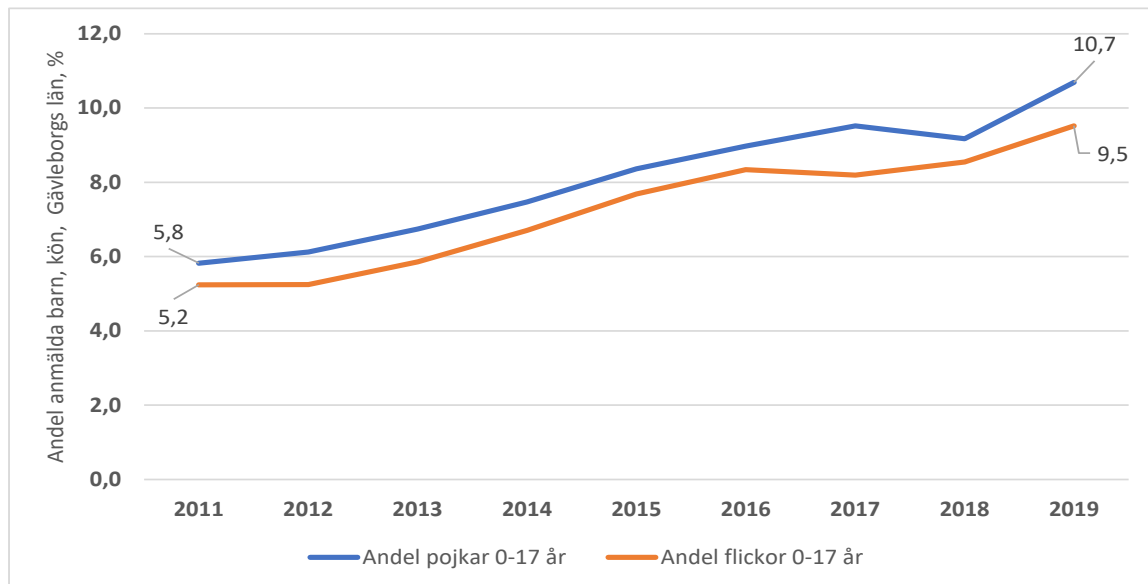
Diagram 5 åskådliggör det faktum att socialtjänsten i länets kommuner över tid kommer i kontakt med allt fler barn som är boende i kommunerna (diagram 5, tabellbilaga, tabell 7).

¹⁵ Enligt jämförelser bakåt i tid inom socialtjänsten i Gävle mellan datarapport för helår ur verksamhetssystemet och data i FOU-rapporten (halvår 1+2) föreligger en differens i data på antalet barn mellan 10–15 %. Vi väljer en differensnivå på 15 % för alla kommuner i länet, dvs. 15 % minskas från respektive kommuners rapporterade data för unika barn på helårsnivå, vilket även bör säkra data rörande de barn som anmäls under båda halvår under ett helår. Antalet barn och unga (0–17 år) hämtas från SCB befolkningsstatistik 2011–2019.

¹⁶ Antalet anmälningar (ej yttrande och överflyttning av ärenden).

Av tidigare FoU-rapporter och i årets rapport framgår att det är något fler pojkar än flickor som aktualiseras och anmäls till socialtjänsten. Även om vi noterar att andelen flickor har ökat över tid, mellan 2011–2019 (se sid 15).

Diagram 6. Andelen anmälda barn (0–17 år) till socialtjänsten efter kön. Gävleborgs län. 2011–2019. Andel %. 10 kommuner.¹⁷

Utifrån data om antalet barn 0–17 år som anmäls till socialtjänsten i länets kommuner och i jämförelse med antalet barn efter SCB:s befolkningsstatistik, visar det sig att andelen pojkar som anmäls i länet är något högre än andelen flickor. För 2019 finner vi att antalet pojkar som anmäls motsvarar 11 % (10,7) av antalet pojkar i länets kommuner, då i jämförelse med andelen flickor som motsvarar 10 % (9,5). Detta tydliggör skillnaderna mellan könen, dvs. att pojkar är något överrepresenterad i anmälningarna till socialtjänsten. Över tid (2011–2019) har andelen pojkar och flickor i länet följts åt i ökningen i anmälningar, för pojkar från 5,8 till 10,7 % och för flickor från 5,2 till 9,5 % (diagram 6, tabellbilaga, tabell 8).

¹⁷ Antalet anmälningar (ej yttrande och överflyttning av ärenden).

Nationell kartläggning av anmälningar, Socialstyrelsen

Under år 2019 tog Socialstyrelsen initiativ till en nationell kartläggning rörande anmälningar om barn (0–17 år), enligt 14 kap. 1 c § SoL, till socialtjänsten i landets kommuner under 2018. Enkäten besvarades av 251 kommuner och stadsdelar (80 %). Det är 86 procent av alla barn i Sverige som bor i de kommuner och stadsdelar som besvarade enkäten. Gävleborgs läns kommuner deltog i kartläggningen (Socialstyrelsen, 2019, s.7).

Av resultatet framgår att landets socialtjänster tog emot omkring 331 000 anmälningar under 2018. Detta innebar att cirka 180 000 barn kom till socialtjänstens kännedom genom en anmälan. Det motsvarar drygt 8 procent av barnen i landet (a a: s. 7).

Fler pojkar än flickor (55 respektive 45 procent) berördes av anmälningarna. Två tredjedelar av barnen var 12 år eller yngre vid tiden för anmälan och en tredjedel var mellan 13 och 17 år.

Det var vanligare att anmälningarna relaterade till föräldrars och vårdnadshavares problematik än till orsaker som rörde barnet självt. Polis och skola/förskola var de två största anmälarna och stod tillsammans för drygt 40 procent av anmälningarna. Tredje största anmälare var hälso-, sjuk- och tandvård (17 procent) (a a: s. 7).

Av socialstyrelsens rapport framgår att socialtjänstens personal beskriver en bild där fler anmälningar än tidigare innehåller information om våld i nära relation och anmälningarnas komplexitet har ökat. Det finns regionala likheter i landet vad gäller barnens kön och ålder men vissa skillnader kan identifieras, bland annat vad gäller antal anmälningar per 1000 barn, där antalet i de minsta och små kommunerna är högre än i övriga kommuner (a a: s. 7).

Sett över tid visar enkätresultatet en ökning av antalet anmälningar och av antalet anmälningar per barn. Under det senaste årtiondet framkommer tendenser till en ökning av:

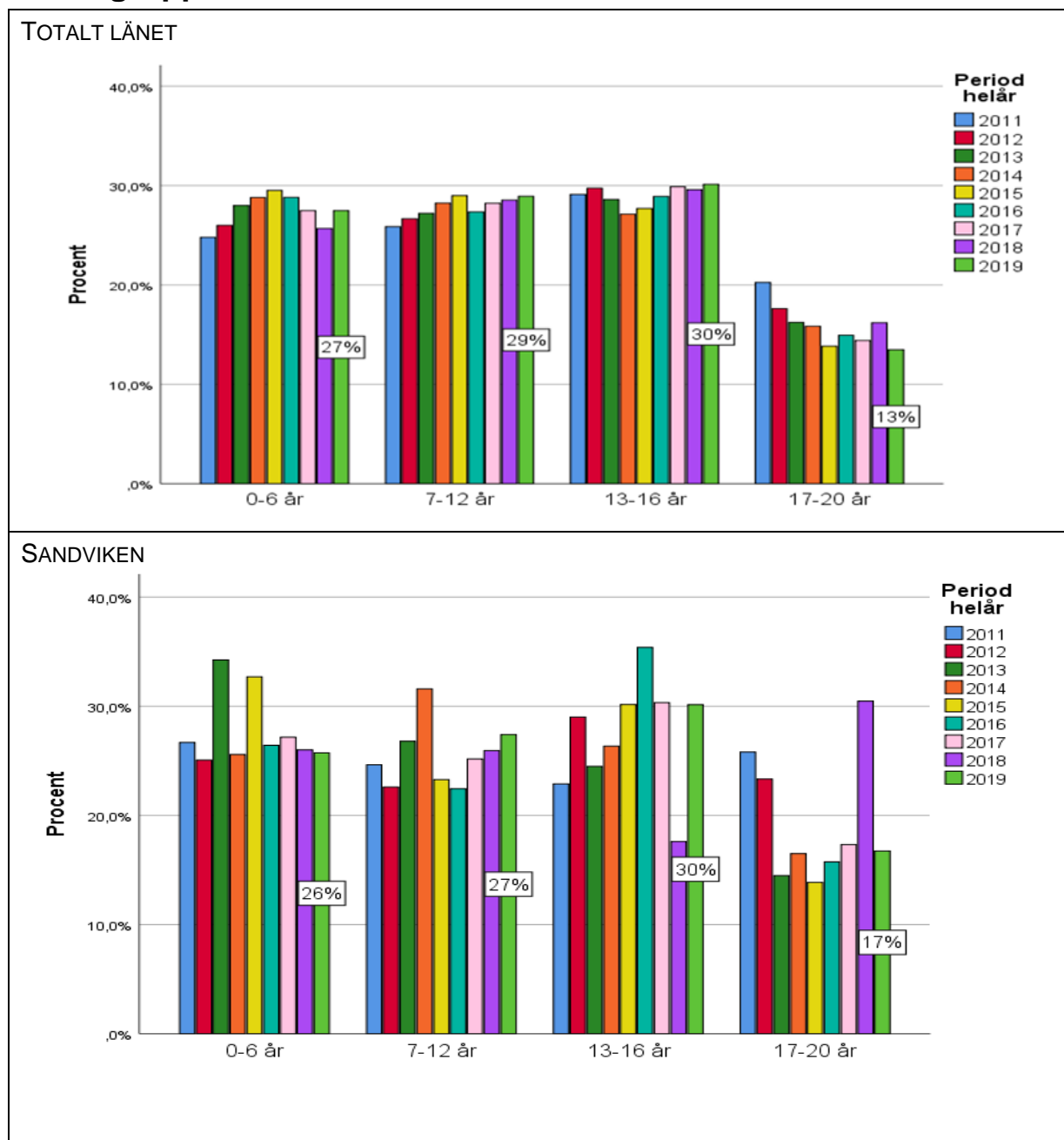
- andelen anmälningar som rör yngre barn
- andelen anmälningar som rör flickor
- andelen anmälningar som relaterar till föräldrars och vårdnadshavares problematik
- anmälningar från flera olika kategorier anmälare (a a: s. 7).

Socialstyrelsens nationella kartläggning (2019) av anmälningar under 2018, överensstämmer till stor del med resultatet av de mätningar som FoU-Välfärd har bedrivit i länet sedan 2008. De likheter som föreligger mellan riket och Gävleborg är de anmälda barnens kön och ålder, att andelen anmälningar av yngre barn och flickor ökar samt en ökning av anmälningar rörande omsorgssvikt (anmälningar som relaterar till föräldrar och vårdnadshavares problematik). De skillnader som föreligger synes vara en något högre andel av barn som anmäls till socialtjänsten 2018 i Gävleborg än övriga riket. Av socialstyrelsens kartläggning framgår att antalet anmälningar 2018 motsvarar drygt 8 % av barnen i riket, i jämförelse med 9 % (8,9) av andelen barn i Gävleborg (tabellbilaga, tabell 7).

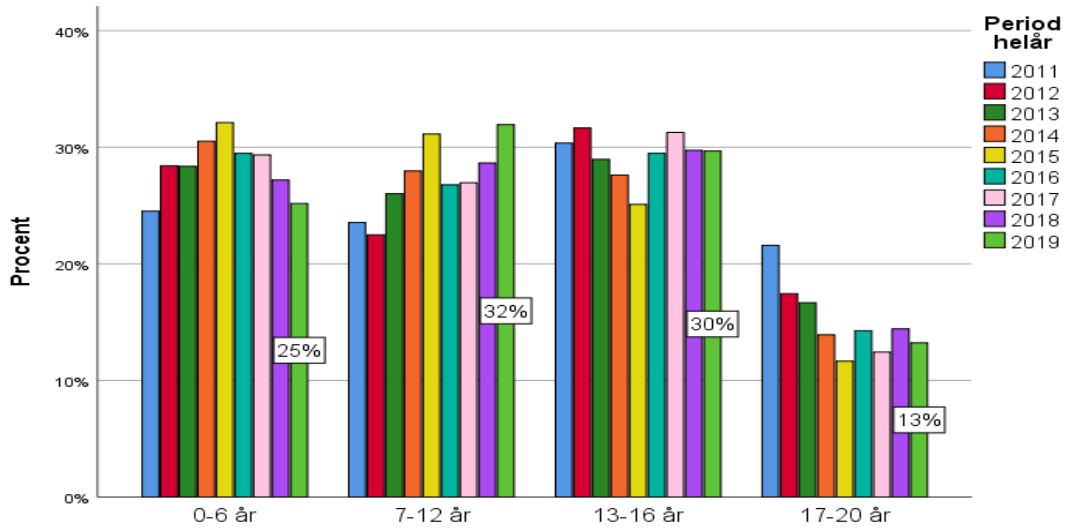
Aktualiserade ärenden till socialtjänsten. Kommunredovisning. Barn och ungdom 0–20 år. Period; 2011–2019¹⁸

Åldersgrupp

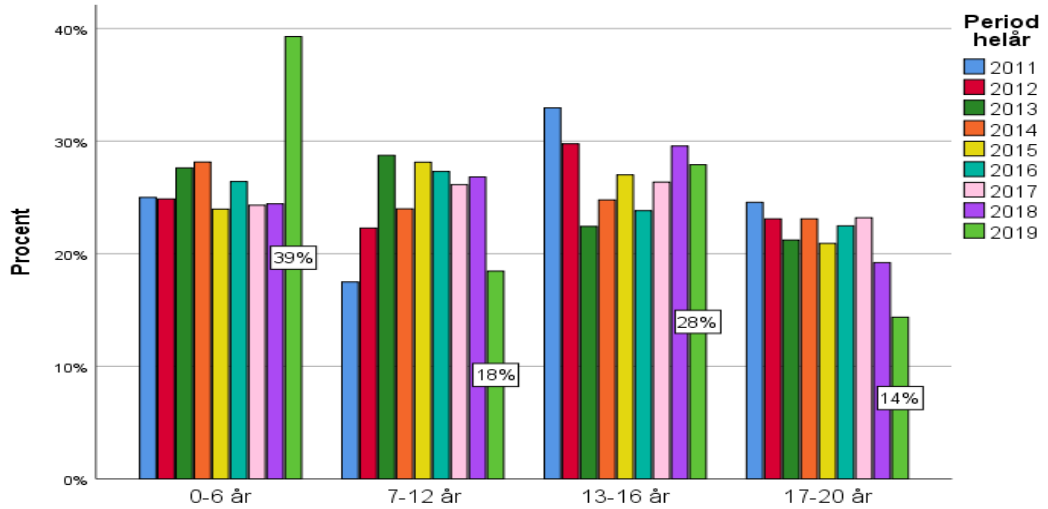

¹⁸ Totalt, ej unika barn och unga.

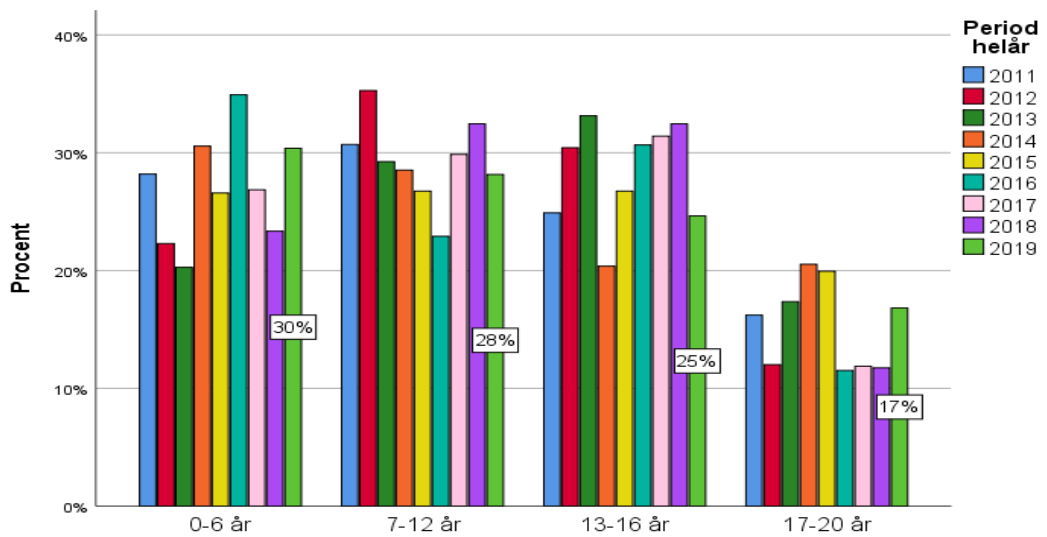
GÄVLE

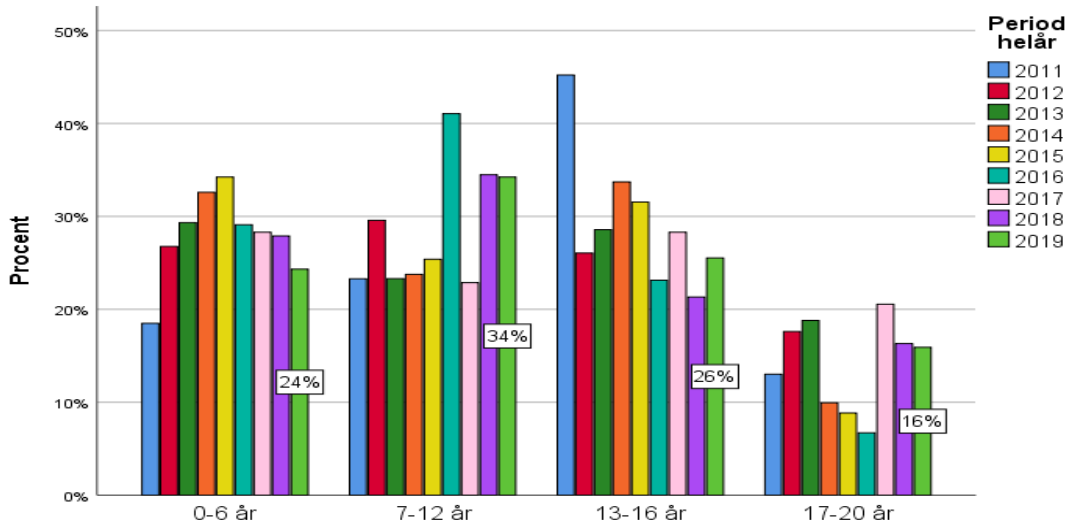
SÖDERHAMN

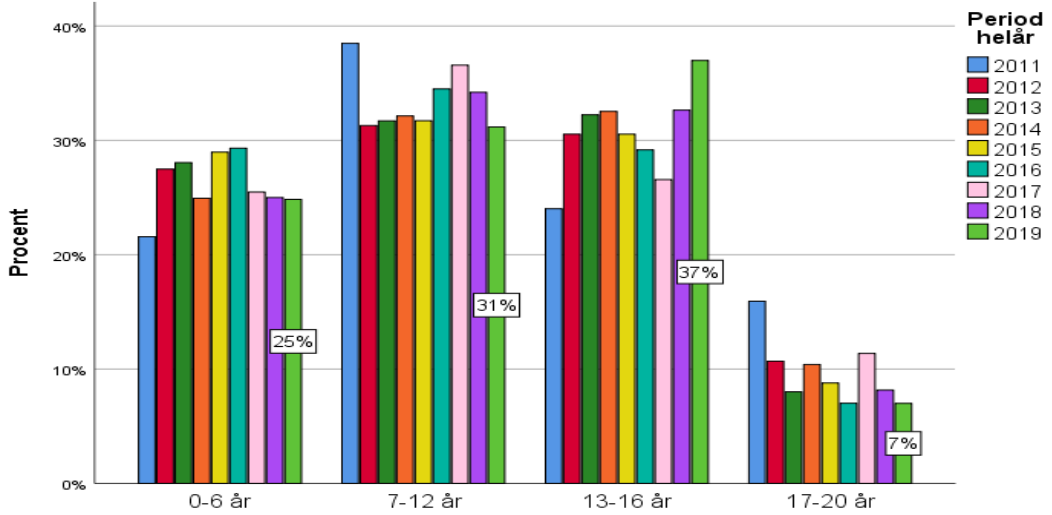
BOLLNÄS

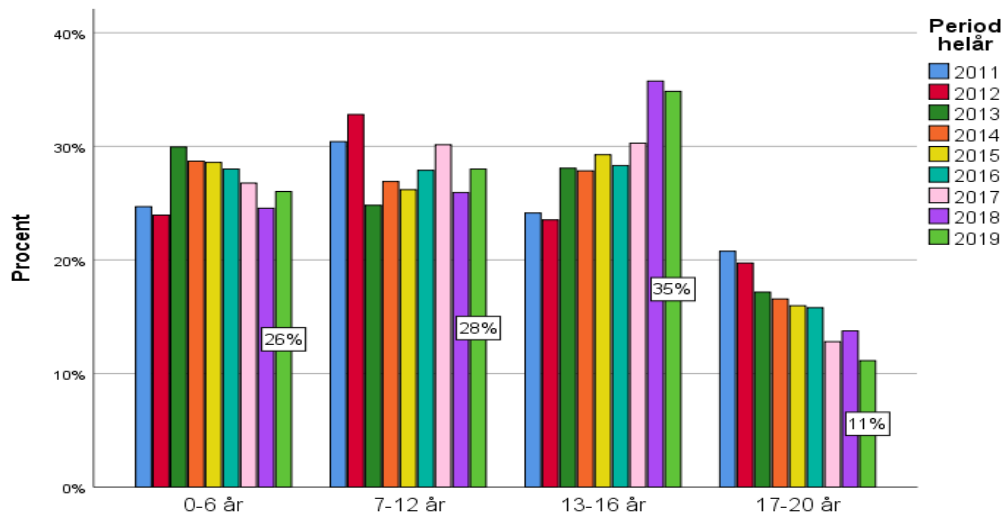
OVANÅKER

LJUSDAL

HUDIKSVALL

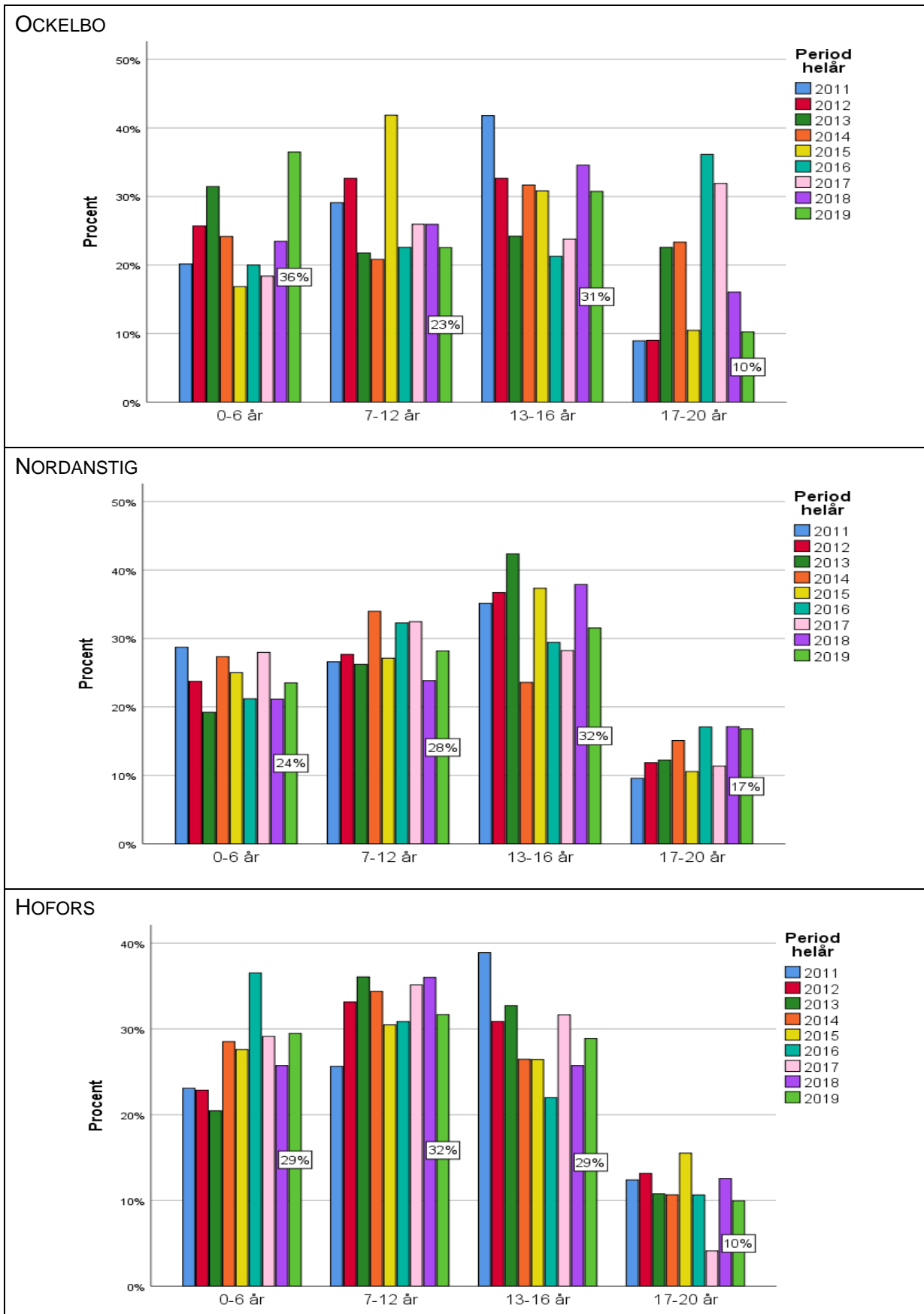

Diagram 7. Åldersgrupper. 10 kommuner. 2011–2019. Procent.

Orsak till anmälan¹⁹

Tabell 12. Anmälningsorsak. 10 kommuner. 2011–2019. Procent.

TOTALT LÄNET									
	Period helår, %								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Psykisk ohälsa hos barnet	3	3	4	4	4	4	5	5	5
Beteendeproblem	14	14	11	10	11	11	12	12	14
Skolproblem	3	3	3	3	3	4	4	4	3
Relationsproblem i familjen	6	7	7	7	8	6	7	9	6
Förseelse	8	6	5	3	2	4	3	2	2
Egen brottslighet/kriminalitet	7	6	4	4	4	3	4	5	6
Eget missbruk	4	4	4	5	4	4	4	5	4
Omsorgssvikt	43	44	47	48	49	49	44	42	44
Utsatt för övergrepp	5	6	7	7	8	6	7	7	6
Våld i familjen	7	7	7	8	8	8	9	9	11
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

SANDVIKEN									
	Period helår, %								
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Psykisk ohälsa hos barnet	4	5	5	5	3	5	5	5	4
Beteendeproblem	12	7	5	10	9	14	14	12	17
Skolproblem	4	3	6	5	4	4	3	3	2
Relationsproblem i familjen	11	8	9	7	11	7	8	4	6
Förseelse	1	4	1	1	1	5	2	2	1
Egen brottslighet/kriminalitet	8	6	3	1	3	3	3	3	4
Eget missbruk	5	4	4	3	1	1	3	4	2
Omsorgssvikt	43	46	50	46	50	39	44	51	46
Utsatt för övergrepp	4	8	8	8	7	8	5	5	5
Våld i familjen	9	9	9	13	10	11	13	11	12
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100

¹⁹ Ingår anmälan, begäran om yttranden, överflyttning.

Beslut om social utredning efter aktualiseringstyp

Tabell 13. Beslut om social utredning efter aktualiseringstyp. 10 kommuner. 2016–2019.
Procent.

TOTALT LÄNET					SANDVIKEN				
	Inleda utredning, %					Inleda utredning, %			
	2019	2018	2017	2016		2019	2018	2017	2016
Ansökan	97	96	93	89	Ansökan	100	92	96	91
Anmälan	51	48	52	47	Anmälan	60	56	51	49
Yttrande	100	98	96	95	Yttrande	100	100	100	100
Överflyttning av ärende	-	79	57	36	Överflyttning av ärende	-	-	100	-
Totalt	55	52	55	51	Totalt	62	59	55	53
GÄVLE					SÖDERHAMN				
	Inleda utredning, %					Inleda utredning, %			
	2019	2018	2017	2016		2019	2018	2017	2016
Ansökan	92	93	90	88	Ansökan	100	98	97	97
Anmälan	45	43	50	57	Anmälan	62	50	53	53
Yttrande	100	100	99	100	Yttrande	100	100	100	100
Överflyttning av ärende	-	83	50	44	Överflyttning av ärende	-	-	100	100
Totalt	50	48	53	49	Totalt	64	53	56	59
BOLLNÄS					OVANÅKER				
	Inleda utredning, %					Inleda utredning, %			
	2019	2018	2017	2016		2019	2018	2017	2016
Ansökan	100	99	91	99	Ansökan	100	100	100	100
Anmälan	55	51	54	53	Anmälan	54	57	58	56
Yttrande	100	100	100	100	Yttrande	100	100	100	-
Överflyttning av ärende	-	-	-	-	Överflyttning av ärende	-	-	-	-
Totalt	59	56	57	59	Totalt	59	58	61	58

LJUSDAL					HUDIKSVALL				
	Inleda utredning, %					Inleda utredning, %			
	2019	2018	2017	2016		2019	2018	2017	2016
Ansökan	100	100	94	91	Ansökan	100	100	99	94
Anmälan	65	63	61	62	Anmälan	48	46	55	60
Yttrande	100	100	89	68	Yttrande	100	100	92	100
Överflyttning av ärende	-	-	100	50	Överflyttning av ärende	-	100	-	33
Totalt	68	66	63	63	Totalt	52	51	59	63

OCKELBO					NORDANSTIG				
	Inleda utredning, %					Inleda utredning, %			
	2019	2018	2017	2016		2019	2018	2017*	2016
Ansökan	100	100	100	100	Ansökan	100	100	95	100
Anmälan	46	50	54	56	Anmälan	27*	33*	55	57
Yttrande	100	100	100	-	Yttrande	100	75	100	100
Överflyttning av ärende	-	-	-	-	Överflyttning av ärende	-	-	100	100
Totalt	53	57	60	60	Totalt	32*	36*	60	62

* Osäkra data

HOFORS				
	Inleda utredning, %			
	2019	2018	2017	2016
Ansökan	97	100	81	100
Anmälan	48	53	55	37
Yttrande	100	100	-	100
Överflyttning av ärende	-	-	-	-
Totalt	54	62	58	43

Sammanfattande slutsatser och reflexioner

Sammanställningen av statistik för aktualiseringar (ansökan, anmälan) från de tio kommunernas socialtjänster i Gävleborgs län under helåret 2019 ger ett unikt jämförelsematerial och att jämförelser görs över tid (2011–2019), gör materialet än mer intressant.

För 2019 inkom 13 908 aktualiseringar rörande barn och unga 0–20 år till socialtjänsten i länets tio kommuner. De allra flesta aktualiseringarna rör anmälningar (92 %) och andelen ansökningar är 6 %.

Det totala antalet aktualiseringar (ansökan, anmälan) ökade med 15 % i länet mellan 2018 och 2019 och *ökningen utgörs helt av antalet anmälningar*. Under perioden 2011 och 2019 har det totala antalet aktualiseringar i länet ökat med 126 %. En fortsatt tydlig trend över tid är att antalet *anmälningar* ökar medan *ansökningarna* minskar.

Antalet anmälningar till kommunernas socialtjänster ökade med 16 % mellan 2018 och 2019 och i ett längre tidsperspektiv (2011 och 2019) noteras en ökning med 139 %. Vid en jämförelse mellan kommunerna föreligger det förhållandevis stora skillnader i utvecklingen av antalet anmälningar över tid.

För 2019 noteras att 6866 unika barn aktualiserades till socialtjänsterna i länets kommuner. Mellan 2018 och 2019, finner vi att antalet aktualiserade barn ökat med 13 % i länet. I jämförelse mellan 2011 och 2019 har antalet unika barn ökat med 81 %. Kommunernas socialtjänster i länet, kommer alltså i kontakt med allt fler barn och ungdomar över tid.

Det som främst har förändrats över tid är att antalet anmälningar av *yngre barn* (0–12 år) till socialtjänsten har ökat. Mellan 2011 och 2019 har antalet anmälningar rörande barn 0–6 år ökat med 166 % och barn i 7–12 år med 168 %. I jämförelse med anmälningar av barn i åldersgruppen 13–16 år där vi noterar en ökning med 149 % under samma period.

I och med att allt yngre barn anmäls till socialtjänsten handlar anmälningsorsaken alltmer om olika brister i barnens hemförhållanden och bristande föräldraförmåga (omsorgssvikt, våld i familjen, övergrepp mot barn, relationsproblem i familjen) och allt mindre om beteendeproblem hos den unge (kriminalitet, utagerande). 44 % av anmälningarna i länet handlar om brister i omsorg om barnet (omsorgssvikt). I jämförelse mellan 2018 och 2019 har andelen anmälningar om omsorgssvikt, våld i familjen och beteendeproblem ökat.

Bland länets tio kommuner 2019 står polisen för flest antal *anmälningar* (20 %), följt av socialtjänsten (17 %), skolan (15 %) och hälso- och sjukvård (11 %). 10 % av anmälningarna kommer från annan privatperson och 9 % från anhöriga medan 2 % av anmälningarna kommer från förskolan. 6 % av *ansökningarna* kommer ifrån familjen eller den enskilde (myndig ungdom). I jämförelse mellan 2018 och 2019 noteras en ökning av andelen anmälningar från polisen och socialtjänsten (ex officio) och en viss minskning i anmälningar från skolan. Sammanfattningsvis kommer 75 % av aktualiseringarna 2019 från myndigheter och 25 % från familjen själv, personer i barnets privata nätverk eller från andra privatpersoner.

I ett nioårsperspektiv visar vår sammanställning att vilka barn och unga som aktualiseras till socialtjänsten är relativt stabilt vad gäller kön och ålder, det är något fler pojkar än flickor som kommer i kontakt med socialtjänsten, även om andelen flickor ökar över tid. Vi noterar även

att andelen yngre barn som aktualiseras till socialtjänsten har ökat över åren, 2019 är barnen i genomsnitt 11 år när de aktualiseras.

Sedan 2009, då FoU Valfärd påbörjade sammanställningen av aktualiseringarna, har antalet anmälningar av barn och unga till socialtjänsten i länets kommuner ökat för varje år. Det är mycket som talar för att ökningen inte enbart kan förklaras av förändrade ålderskullar eller att fler barn far illa (Åsbrink, P., 2018, s. 21).

I socialstyrelsens kartläggning framgår att samtliga kommuner som medverkat i kartläggningen, liksom de regionala och lokala studier som Socialstyrelsen har tagit del av, ger en bild av att anmälningarna till landets socialtjänster har ökat över tid (Socialstyrelsen, 2019, s. 48).

Viss forskning pekar på att den största delförklaringen till ökningen är hur anmälningar till socialtjänsten *görs* och *tas emot*. Socialtjänstens organisering och kapacitet, graden av samverkan med andra myndigheter/verksamheter samt graden av socialtjänstens tillgänglighet är viktiga faktorer som påverkar utvecklingen av anmälningarna (se Wiklund 2006 samt 2008).

I socialstyrelsens nationella kartläggning framgår vidare att en majoritet av kommunerna har specialiserat mottagandet av anmälningar i särskilda mottagningsenheter. Detta kan ha resulterat i ökad tillgänglighet genom att underlätta för anmälare och andra att nå fram till socialtjänsten (Socialstyrelsen, 2019, s. 49).

Andra förklaringar till ökningen av anmälningarna kan även vara en ökad medvetenhet hos myndigheter med anmälningsplikt samt en utökad samverkan mellan myndigheter och socialtjänsten som har sin grund i förändringar i lagstiftningen (a a: s. 48).²⁰

En bidragande faktor till ökningen av anmälningar kan även vara förbättrad information på kommunernas webbsidor om hur man som privatperson ska gå tillväga för att göra en orosanmälan samt om hur socialtjänsten agerar efter en inkommen anmälan.²¹ Trenden är att antalet anmälningar från personer i barnets privata nätverk och andra privatpersoner har ökat sedan 2009. Anmälningar från anhöriga och privatpersoner utgör mer än 20 % av det totala antalet aktualiseringarna under 2019.²²

Av årets rapport framgår att andelen barn 0–17 år som anmäls till socialtjänsten under 2019 motsvarar 10 % av antalet barn i länets tio kommuner. Uppdelat på åldersgrupper noteras att barn 0–12 år motsvarar 9 % av antalet barn i länets kommuner och barn 13–17 år 13 %. Över tid finner vi att antalet barn och unga i länets kommuner som anmäls till socialtjänsten har ökat.

Socialstyrelsens nationella kartläggning (2019) av anmälningar av barn under 2018, ligger i linje med resultatet av FoU Valfärds mätningar i Gävleborgs län sedan 2008. Likheter föreligger rörande de anmälda barnens kön och ålder, ökningen av anmälningar av yngre barn och flickor samt ökning av anmälningar om omsorgssvikt. Utifrån resultatet av kartläggningens är det mycket som talar för att Gävleborgs län har en högre andel av barn (9 %) som anmäls till socialtjänsten än övriga landet, där antalet anmälningar motsvarar drygt 8 % av barnen i riket.

²⁰ Som exempel, ändringar HSL och SoL 2010 att kommun och landsting är skyldiga att ha överenskommelser om samarbete när det gäller barn och unga med psykisk ohälsa.

²¹ SKL:s årliga undersökningar, om tillgängligheten på kommunens webbsidor, kan vara en pådrivande faktor för förbättringar.

²² Tabellbilaga, tabell 3.

Referenser

- Almqvist, A. & Åsbrink, P. (2016). *Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga*. FoU rapport 2016:3. Gävle. Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Almqvist, A. & Åsbrink, P. (2015). *Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga*. FoU rapport 2015:2. Gävle. Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Almqvist, A. & Åsbrink, P. (2014). *Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga*. FoU rapport 2014:3. Gävle. Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Almqvist, A. & Åsbrink, P. (2013). *Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga*. FoU rapport 2013:2. Gävle. Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Almqvist, A. & Åsbrink, P. (2012). *Att dokumentera socialtjänstens insatser – Att kategorisera anmälningsorsak för omsorgssvikt*. Arbetsrapport 2012:2. Gävle: Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Almqvist, A. & Åsbrink, P. (2011). *Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga*. FoU rapport 2011:3. Gävle: Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Almqvist, A. & Åsbrink, P. (2010). *Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga*. FoU rapport 2010:5. Gävle: Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Almqvist, A. & Åsbrink, P. (2009). *Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga*. FoU rapport 2009:4. Gävle: Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Andershed, H. & Andershed, A-K. (2005), *Normbrytande beteende i barndomen*. IMS, SIS. Stockholm: Gothia förlag.
- Jacobsson, L. (2011). *Tidiga insatser föräldra-barnrelation/anknytning – slutrapport*. Örebro: Örebro Läns Landsting & Regionförbundet Örebro.
- Kommun och landstingsdatabasen. www.kolada.se.
- Lagerberg, D. & Sundelin, C. (2000). *Risk och prognos i socialt arbete med barn*. Centrum för utvärdering av socialt arbete. Göteborg: Gothia förlag.
- Nilsson, L. & Wiedel, D.O. (2016). *Tidiga insatser i förskolan: Erfarenheter från ett utvecklingsarbete i Vara kommun*. Vara: Vara Kommun & Högskolan Väst.
- Nilsson, I. (2011). *Helhetssyn och långsiktighet – strategier baserat på ekonomiskt tänkande*. Skandia försäkringsaktiebolag: Tryck och Rit.
- SCB, (2019). *Befolkningsutvecklingen*. www.scb.se.
- SCB, (2013). *Barn och familjestatistik*. www.scb.se.
- Socialstyrelsen, (2019). *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa*. Nationell kartläggning 2018. December 2019.
- Socialstyrelsen, (2017). *Bilaga 2: Variabler för systematisk uppföljning*. Informations-specifikation för BBIC 3.1. Barns behov i centrum.
- Socialstyrelsen, (2014). *Systematisk uppföljning*. Juni 2014.
- Socialstyrelsen, (2013). *Tidiga insatser mot psykisk ohälsa hos små barn*. Augusti 2013.

- Socialstyrelsen, (2013). *Samverka för barns bästa – en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer*. Augusti 2013.
- Socialstyrelsen, (2012). *Anmälningar till socialtjänsten om barn och unga*. www.socialstyrelsen.se, Mars 2012.
- Sundell, K. m.fl. (2004). *Socialtjänstens barn*. FoU rapport 2004:4. Stockholm: Stockholms socialtjänstförvaltning: FoU-enheten.
- Sundell, K. & Egelund, T. m.fl. (2007). *Barnavårdsutredningar – en kunskapsöversikt*. IMS. Växjö: Gothia förlag.
- Sveriges kommuner och landsting (SKL), (2013). *Barn och unga här, nu och framåt*.
- Svärd, V. (2016). Children at risk? Hospital Social Workers and their Colleagues' Assessment and Reporting Experiences. Göteborgs universitet: Institutionen för socialt arbete.
- Ulmanen, P. & Andersson, G. (2006). *Svensk social barnavård ur ett könsperspektiv 1993–2003*. SiS-rapport. www.stat-inst.se.
- UNICEF, (2014). *I välfärdens utkant*. UNICEF Sverige. Kaplan RM, 2014. www.unicef.se.
- Wiklund, S. (2006). *Den kommunala barnavården – om anmälningar, organisation och utfall*. Avhandling. Stockholm: Stockholms universitet, institutionen för socialt arbete. Edsbruk: Akademitryck AB.
- Wiklund, S. (2008). Individ- och familjeomsorgens barnavårdsarbete, i Bergmark, Lundström, Minas & Wiklund (red.). *Socialtjänsten i blickfånget. Organisation, resurser och insatser. Exempel från arbete med barn och ungdom, försörjningsstöd, missbruk*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Åsbrink, P. (2017). Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga. FoU rapport 2017:2. Gävle. Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Åsbrink, P. (2018). Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga. FoU rapport 2018:2. Gävle. Region Gävleborg. FoU Välfärd.
- Åsbrink, P. (2019). Att dokumentera socialtjänstens insatser för barn och unga. FoU rapport 2019:3. Gävle. Region Gävleborg. FoU Välfärd.

Bilaga 1. Aktualiserings- och bakgrundskoder

Följande förslag har tagits fram i samarbete med referensgruppen samt mot bakgrund av annan kompletterande kunskap som erhållits genom dialog med externa forskare samt studier av forskningslitteratur.

<p><u>Aktualiseringstyp</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ansökan – Anmälan – Yttrande (t ex remiss) – Överflyttning av ärende (från annan kommun/socialtjänst) 	<p><u>Barnet/den unge</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Födelseår/personnummer; omvandlas till löpnummer om ärendet inte går till utredning²³ – Kön
<p><u>Aktualiserat från</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Den enskilde/sökande – Förälder/vårdnadshavare – Anhörig – Annan privatperson (anonym eller namngiven) – Förskola – Skola – Hälso- och sjukvård – Socialtjänsten (ex. officio, egen kännedom) – Polisen – Åklagare/domstol – Annan kommun – Övrigt (t ex myndigheter, organisationer, arbetsgivare) 	<p><u>Familjesituation (vårdansvar)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Biologisk familj (inkl. adoptivfamilj) – Biologisk förälder + styvförälder – Ensamstående mamma – Ensamstående pappa – Växelvis boende hos mamma/pappa – Eget boende – Annan familjesituation (t.ex. stadigvarande vistelse hos släkt/anhöriga, familjehem/ jourhem, institution) <p><u>Alternativt Hushållsbild (familjetyp):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ensamstående med barn – Giftna/sammanboende med barn – Eget boende
<p><u>Aktualiseringsskäl (ange ett skäl och endast vid anmälan)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Psykisk ohälsa hos barnet – Beteendeproblem – Skolproblem – Relationsproblem i familjen – Förseelse – Egen brottslig verksamhet/kriminalitet – Eget missbruk – Omsorgssvikt – Utsatt för övergrepp – Våld i familjen 	<p><u>Social utredning eller ej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – beslut om att öppna social utredning – beslut om att ej öppna social utredning <p>(beslut som fattas i aktualiseringsbild i verksamhetssystemet)</p>

²³ I syfte att följa upp ärenden över tid. Omvandling till löpnummer är tekniskt möjligt men används ännu inte i de olika verksamhetssystemen.

Begreppsdefinitioner – aktualiseringsskäl²⁴

Psykisk ohälsa hos barnet

Rör psykisk ohälsa hos barnet/ungdomen av mer eller mindre allvarlig art. Handlar om främst två underkategorier:

- 1) *Psykisk ohälsa/funktionshinder konstaterat*, ex. genom rapporterad diagnos eller via samråd med hälsovård.
- 2) *Psykisk problematik förmodad*, pga. uppvisad, oro, nedstämdhet, depression, uppförandestörning.

Beteendeproblem

Kan ses som ett samlingsbegrepp för en ”stökig” social situation för ett barn/ungdom som ex. innefattar utagerande (allvarliga konflikter med kamrater och andra vuxna), riskfyllt sexuellt beteende, alkohol och drogbruk i mindre skala, vistas i kriminella miljöer. Vanligt att flera problemområden förekommer parallellt.

Skolproblem

Rör barnets/ungdomens situation på skolan, ex. om problem i relationer till andra barn (mobbar eller mobbas) och vuxna, skolk eller skolvägran.

Relationsproblem i familjen

Konflikter mellan familjemedlemmar.

Förseelse

Rapporterat snatteri, klotter, mindre förseelser, mindre allvarligare lagöverträdelser, LOB.

Egen brottslig verksamhet/kriminalitet

Mer allvarligare lagöverträdelser, ex. stöld, skadegörelse, misshandel, inbrott, trafikbrott, vapeninnehav. Lagförda brott eller sådana brott som förväntas leda till åtal, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse.

Eget missbruk

Mer uttalat och allvarligare bruk av alkohol och droger. Ett bruk som negativt påverkar ungdomens sociala situation (skolan, familjerelationer), fortsatt bruk trots erfarenheter av negativa konsekvenser.

Omsorgssvikt (brister i omsorgen)

Ett samlingsbegrepp som rör brister i hemmiljön, pga. missbruk eller psykisk sjukdom hos förälder/drar, brister i fostrarförmåga hos föräldrar pga. bristande tillsyn (försummelse, vanvård) och övervakning eller hårda och auktoritära uppfostringsmetoder.

Utsatt för övergrepp

Utsatt för fysiskt eller psykiskt våld, kränkningar, sexuella övergrepp.

Våld i familjen

Våld mellan vuxna familjemedlemmar. Barnet tvingas bevittna (se eller höra) våld i sin närmiljö eller leva i en miljö där våld eller hot förekommer ofta.

---

²⁴ Andershed, H. & Andershed, AK. (2005); Lagerberg, D. & Sundelin, C. (2000); Sundell, K. m.fl. (2014); Sundell K. & Egelund T. m.fl. (2007); Ulmanen, P. & Andersson, G. (2006).

Bilaga 2. Tabeller

Tabell 1. Åldersgrupp. Aktualiseringar. 10 kommuner. 2011–2019. Antal.

	Period helår									Totalt
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
0–6 år	1523	1630	2039	2441	2734	3082	3124	3086	3795	23 461
7–12 år	1589	1672	1980	2394	2685	2933	3210	3429	3996	23 888
13–16 år	1788	1865	2082	2300	2564	3100	3398	3554	4162	24 813
17–20 år	1244	1105	1182	1343	1281	1602	1638	1946	1863	13 204
Totalt	6144	6272	7283	8478	9264	10 726	11 370	12 015	13 816	85 366

Tabell 2. Kön. 10 kommuner. 2011–2019. Antal och Procent.

	Kön		Totalt
	Pojke	Flicka	
2011	3484	2657	6141
	57%	43%	100%
2012	3584	2688	6272
	57%	43%	100%
2013	4083	3224	7307
	56%	44%	100%
2014	4700	3784	8484
	55%	45%	100%
2015	4981	4370	9352
	53%	47%	100%
2016	5794	5021	10 816
	54%	46%	100%
2017	6289	5118	11 411
	55%	45%	100%
2018	6541	5521	12 062
	54%	46%	100%
2019	7508	6391	13 899
	54 %	46 %	100 %
Totalt	46 964	38 774	85 738
	55%	45%	100 %

Tabell 3. Vem aktualiserar? 10 kommuner.2011–2019. Antal och Procent.

	Period helår									Totalt
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Den enskilde/sökande	161	192	195	207	170	199	155	215	220	1714
	3%	3%	3%	2%	2%	2%	1%	2%	2%	2%
Förälder/vårdnads-havare	505	522	527	564	623	637	609	591	572	5150
	8%	8%	7%	7%	7%	6%	5%	5%	4%	6%
Anhörig	557	528	736	920	958	964	1021	1137	1211	8032
	9%	8%	10%	11%	10%	9%	9%	9%	9%	9%
Annan privatperson	691	662	762	1018	1104	1566	1329	1183	1342	9657
	11%	11%	10%	12%	12%	14%	12%	10%	10%	11%
Förskola	132	146	161	194	220	205	205	211	283	1757
	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Skola	748	864	1077	1221	1452	1578	1738	1928	2140	12 746
	12%	14%	15%	14%	16%	15%	15%	16%	15%	15%
Hälso- och sjukvård	578	520	703	835	981	1132	1309	1501	1559	9118
	9%	8%	10%	10%	10%	10%	11%	12%	11%	11%
Socialtjänsten (ex officio)	656	665	905	1168	1327	1579	1807	1908	2346	12 361
	11%	11%	12%	14%	14%	15%	16%	16%	17%	14%
Polisen	1444	1554	1477	1555	1625	2007	2212	2201	2800	16 875
	24%	25%	20%	18%	17%	19%	19%	18%	20%	20%
Åklagare/domstol	204	176	144	133	100	98	56	105	49	1065
	3%	3%	2%	2%	1%	1%	0%	1%	0%	1%
Annan kommun	131	126	160	205	276	294	374	317	383	2266
	2%	2%	2%	2%	3%	3%	3%	3%	3%	3%
Övrigt	337	317	459	465	520	557	598	766	1001	5020
	5%	5%	6%	5%	6%	5%	5%	6%	7%	6%
Totalt	6144	6272	7307	8485	9356	10 816	11 413	12 063	13 906	85 762
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100 %	100%

Tabell 5. Beslut om social utredning. 10 kommuner. 2011–2019. Antal och Procent.

	Utredning eller ej		Totalt
	Inleda utredning	Ej inleda utredning	
2011	3557	2517	6074
	59%	41%	100%
2012	3646	2616	6262
	58%	42%	100%
2013	4457	2840	7297
	61%	39%	100%
2014	5250	3136	8386
	63%	37%	100%
2015	5706	3643	9349
	61%	39%	100%
2016	5466	5334	10 800
	51%	49%	100%
2017	6208	5060	11 268
	55%	45%	100%
2018	6262	5747	12 009
	52%	48%	100%
2019	7605	6267	13 872
	55%	45%	100%
Totalt	48 157	37 160	85 317
	56%	44%	100%

Tabell 6. Antalet anmälningar barn efter åldersgrupper. 2011–2019. Procentuell förändring -17–18 samt -10–18. 10 kommuner.

Åldersgrupp	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Förändring 2018–2019 %	Förändring 2011–2019 %
0–6 år	1372	1458	1849	2252	2562	2937	2962	2942	3644	+24	+166
7–12 år	1427	1508	1812	2184	2461	2751	3005	3218	3822	+19	+168
13–16 år	1547	1551	1793	2037	2293	2821	3128	3228	3850	+19	+149
17 år	453	372	474	527	565	572	675	914	811	-11	+79
Totalt	4799	4889	5928	7000	7881	9081	9770	10 302	12 127	+18	+153

Tabell 7. Andelen anmälda barn (0–17 år) till socialtjänsten i Gävleborgs län efter åldersgrupper. 2011–2019. Antal, andel %. 10 kommuner.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal unika 0–17 år*	2282	2962	3324	3801	4383	4825	5023	5066	5834
Antal SCB 0–17 år	51 981	51 957	52 645	53 503	54 511	55 677	56 527	57 098	57 635
Andel 0–17 år, %	4,4	5,7	6,3	7,1	8,0	8,7	8,9	8,9	10,1
Antal unika 0–12 år*	1692	1835	2088	2450	2851	3121	3171	3122	3678
Antal SCB 0–12 år	36 651	37 377	38 102	38 908	39 637	40 336	40 665	41 174	41 244
Andel 0–12 år, %	4,6	4,9	5,5	6,3	7,2	7,7	7,8	7,6	8,9
Antal unika 13–17 år*	1190	1127	1235	1351	1533	1704	1852	1943	2156
Antal SCB 13–17 år	15 330	14 580	14 543	14 595	14 874	15 341	15 862	15 924	16 391
Andel 13–17 år, %	7,8	7,7	8,5	9,3	10,3	11,1	11,7	12,2	13,2

*Aktualiseringsdata FoU, -15 %

Tabell 8. Andelen anmälda barn (0–17 år) till socialtjänsten i Gävleborgs län efter kön. 2011–2019. Antal, andel %. 10 kommuner.

Pojkar 0–17 år	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal unika pojkar*	1557	1638	1827	2054	2346	2575	2774	2692	3162
Antal SCB pojkar	26 733	26 744	27 098	27 491	28 041	28 693	29 128	29 345	29 577
Andel pojkar, %	5,8	6,1	6,7	7,5	8,4	9,0	9,5	9,2	10,7
Flickor 0–17 år	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal unika flickor*	1324	1324	1497	1745	2035	2250	2246	2373	2672
Antal SCB flickor	25 248	25 213	25 547	26 012	26 470	26 984	27 399	27 753	28 058
Andel flickor, %	5,2	5,3	5,9	6,7	7,7	8,3	8,2	8,6	9,5

*Aktualiseringsdata FoU, -15 %

FoU-rapporter från

FoU Välfärd; Region Gävleborg

- 2008:1 Karin Tillberg Mattsson
Demenssteamet i Gästrikland – en utvärdering.
- 2008:2 Annika Almqvist, Mia Reuterborg & Per Åsbrink
Utvärdering av familjecentraler i Gävleborg.
- 2008:3 Bengt Finn
Brukarnas behov i centrum – samverkan i GÄST-projektet kring personer med psykiska funktionshinder.
- 2009:1 Lena Aune
Slutrapport och utvärdering av projekt JämRum.
- 2009:2 Tillberg Mattsson & Elisabeth Norin
Att bli ledare för sina arbetskamrater – studie av Kompetensstegen i Gävleborg.
- 2009:3 Annika Almqvist
Utvärdering av en samverkansprocess – ProG-projektet i Bollnäs.
- 2009:4 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga – aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg under 2008.
- 2010:1 Jannie Pevik Fasth
Barnahus – en första delrapporten.
- 2010:2 Annika Almqvist
Självrespekt som väg ur våldet – utvärdering av Stickans gruppbehandling för män som utövat våld i nära relation.
- 2010:3 Annika Almqvist, Kaj Gustafsson, Ronnie Karlsson & Hanna Wickström
Unga vuxna utanför – kartläggning i Gävleborg.
- 2010:4 Lis Bodil Karlsson
Tryggare än så här kan det inte vara – en kvalitativ studie av Kvinnohemmet Rosen.
- 2010:5 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn o Unga – aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2009 i jämförelse med 2008.
- 2010:6 Inga Michaeli, Kaj Gustafsson & Karin Tillberg Mattsson
Utanför upptrampade stigar – en studie av förebyggande hembesök hos äldre i Gävleborg.
- 2011:1 Ann Lyrberg
Utbildning och kompetens inom missbruks- och beroendevården – en kartläggning bland personal i Gävleborgs län.
- 2011:2 Jannie Pevik Fasth
Träffpunkter för äldre – en studie av sociala mötesplatser i Hudiksvall, Söderhamn och Gävle.
- 2011:3 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga – aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2010 i jämförelse med 2009.
- 2011:4 Kaj Gustafsson
Utvärdering av Barnahus Gävleborg – slutrapport.
- 2011:5 Ann Lyrberg
Utvärdering av beroendemottagning i Bollnäs.
- 2012:1 Ingrid Nilsson & Karin Tillberg Mattsson
Ett redskap för brukarinflytande? – om möjligheter och dilemman i handikappomsorgens arbete med genomförandeplaner.
- 2012:2 Bengt Finn & Kristina Bromark
Återhämtning som ledstjärna – utvärdering av ”Hela vägens psykiatri Gästrikland”.
- 2012:3 Ann Lyrberg
Utvärdering av beroendemottagningen i Ljusdal.
- 2012:4 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga – aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2011 i jämförelse med perioden 2008–2010.

- 2012:5 Anna Karsbo
Bemötande av ensamkommande flyktingbarn i Gävleborgs län.
- 2012:6 Kaj Gustafsson
GBL och GHN-problematiken i Bollnäs kommun – en inventering av kunskaper, samverkansformer och behov av utvecklingsarbete.
- 2013:1 Ingrid Nilsson & Karin Tillberg Mattsson
Att tillgodose sociala behov för en skälig levnadsnivå – en studie av hemtjänst i Gävleborgs län.
- 2013:2 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga – aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2012 i jämförelse med perioden 2008–2011.
- 2013:3 Marie Löhman
Kontaktfamilj – till vem, varför och hur? Handläggare inom Socialtjänsten i samtliga kommuner i Gävleborgs län beskriver en av sina vanligaste tjänster riktad till barn och unga.
- 2013:4 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Att öka kunskapen om barnen i gruppverksamheter.
- 2013:5 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Utvärdering av familjecentrum i Ljusdal.
- 2014:1 Kaj Gustafsson
GBL-missbruk i Bollnäs kommun – en studie av erfarenheter och upplevelser bland droganvändare och föräldrar.
- 2014:2 Ann Lyrberg
Barns och föräldrars behov av stöd i familjer med missbruk – en intervjustudie med föräldrar och personal inom missbruks- och beroendevården i Gävle, Hudiksvall och Ovanåkers kommuner i Gävleborg.
- 2014:3 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga – aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2013 i jämförelse med perioden 2008–2012.
- 2014:4 Kaj Gustafsson
Uppföljning av stöd- och behandlings-insatser till barn och familjer som varit aktuella på Barnahus Gävleborg – Vad hände med barnen?
- 2015:1 Kaj Gustafsson
Utvärdering av framtidssamtalet med unga lagöverträdare i Hudiksvalls kommun.
- 2015:2 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga – Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2014 i jämförelse med perioden 2009–2013.
- 2016:1 Ann Lyrberg
Öppenvårdsmottagning Våld i Nära Relationer – En utvärdering.
- 2016:2 Kaj Gustafsson
Arbetet med våld i nära relationer i Gävleborgs län – En bild av läget 2015.
- 2016:3 Annika Almqvist & Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga – Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2015 i jämförelse med perioden 2009–2014.
- 2016:4 Annika Almqvist & Inger Linblad
Samverkan om barn och ungdomar med komplex problematik. Utvärdering av projektet SAX i samarbete mellan Högskolan i Gävle och FoU Välfärd vid Region Gävleborg.
- 2017:1 Ann Lyrberg
En baslinjemätning av samverkansklimatet.
- 2017:2 Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga – Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2016 i jämförelse med perioden 2009–2015.
- 2017:3 Ann Lyrberg
Öppenvård i Gävleborg – En genomlysning av Gävleborgs kommuners öppna insatser inom missbruks- och beroendområdet.
- 2017:4 Johan Fagerberg
Spelmissbruk – En forskningsöversikt.

- 2018:1 Kaj Gustafsson
Utvärdering av den gemensamma socialjouren i Gävleborgs län.
- 2018:2 Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga – Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2017 i jämförelse med perioden 2009–2016.
- 2018:3 Ann Lyrberg
Förbättrade stöd- och behandlingsinsatser vid omhändertagande av berusade personer i Gävleborg – Utvärdering av ett nationellt finansierat utvecklingsarbete 2014–2016
- 2019:1 Karin Tillberg Mattsson
Boendestödet i Gävleborg – framgångsfaktorer och utvecklingsområden.
- 2019:2 Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för vuxna. Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2018.
- 2019:3 Per Åsbrink
Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och unga. Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2018 i jämförelse med perioden 2010–2017.
- 2019:4 Kaj Gustafsson och Jofen Kihlström
Arbetet med föräldraskapsstöd i Gävleborgs län - en behovsanalys.
- 2020:1 Kaj Gustafsson och Oskar Andersson
Förstudie kring psykisk ohälsa i Ljusdal

Att dokumentera socialtjänstens insatser för Barn och Unga

Aktualiseringar till socialtjänsten i Gävleborg 2019
i jämförelse med perioden 2011–2018

I Gävleborgs län pågår sedan flera år FoU-arbetet ”Att dokumentera insatser för barn och unga” med syftet att förbättra dokumentation och uppföljning inom socialtjänstens barn- och ungdomsarbete.

I FoU Rapporterna 2009:4, 2010:5, 2011:3, 2012:4, 2013:2, 2014:3, 2015:2, 2016:3, 2017:2, 2018:2 och 2019:3 presenterades arbetet och sammanställningar av aktualiseringar, byggda på aggregerade individuella data tagna direkt ur socialtjänstens verksamhetssystem. De frågor som kan besvaras med dessa data är: Vilka barn aktualiseras? Vem aktualiserar? Av vilken orsak? Hur stor del av aktualiseringarna utreds?

I denna rapport följs dessa frågor upp med sammanställda data för 2019. Jämförelser med motsvarande data för 2011–2018 görs läns- och kommunvis.

Beställ rapporten från:
fou.valfard@regiongavleborg.se
Region Gävleborg, FoU Valfärd
Gävle sjukhus, ingång 11
801 87 Gävle
026-15 40 00

FoU rapport 2020:2
ISSN: 1654-8272

